

Overzicht ingediende moties Congres 111

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in white on a green rectangular background.

D66

Toelichting

Op basis van RIVM-richtlijnen bleek fysiek stemmen niet mogelijk tijdens Congres 111. Daarom heeft de Besluitvormingscommissie besloten alleen de echt noodzakelijke voorstellen op digitale wijze in stemming te brengen, voorafgaand aan het Congres.

Ten aanzien van alle ingediende moties voor het Congres heeft de Besluitvormingscommissie verschillende scenario's bekeken en verschillende opties gewogen voor de afdoening van deze moties. Uiteindelijk heeft de Commissie besloten de moties door te schuiven naar een volgend Congres. De Besluitvormingscommissie heeft contact opgenomen met alle indieners en heeft drie opties aan de indieners voorgelegd:

- 1) de indiener trekt de motie in;
- 2) de motie schuift door naar het voorjaarscongres van 2021;
- 3) de motie wordt ter beoordeling voorgelegd aan het orgaan dat in de motie wordt opgeroepen (de Tweede Kamerfractie, de Eerste Kamerfractie, de delegatie in het Europees Parlement of het Landelijk Bestuur). De indiener kan de motie na het contact met het betreffende orgaan besluiten in te trekken of alsnog willen behandelen op het najaarscongres van 2020. De motie zal daar aan de orde komen, met dien verstande, dat de beschikbare tijd op het najaarscongres 2020 in eerste instantie wordt gebruikt voor de behandeling van de amendementen op het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen en de vaststelling van dit programma.

Alle indieners hebben een keuze tussen deze drie opties gemaakt. In dit document vind je een overzicht van alle ingediende moties. Per motie is aangegeven wat de status ervan is op dit moment. De huidige stand van zaken is:

- 14 moties zijn ingetrokken
- 35 moties gaan naar het voorjaarscongres van 2021
- 27 moties gaan naar het najaarscongres van 2020

Bijzondere omstandigheden vragen om creatieve oplossingen. Met de bovenstaande opties heeft de Besluitvormingscommissie, binnen de praktische mogelijkheden, zoveel als mogelijk recht gedaan aan eenieder die de moeite heeft genomen een motie in te dienen. Met de voorgestelde oplossingen is de hoop ook voor de komende congressen het aantal moties overzichtelijk te houden en tegelijkertijd zoveel mogelijk ruimte te bieden voor het politieke debat.

APM 111

Actuele Politieke Motie

Titel motie: **Noodmaatregelen in geval van crisis voor ZZP en Flexwerkers**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Eva van Wijngaarden

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- in tijden van crisis - zoals de Corona-crisis - waarbij de economie getroffen wordt, ZZP-ers en flexwerkers vaak als eerste zwaar getroffen worden;
- er voor organisaties al wel noodmaatregelen zijn die snel kunnen worden ingezet in tijden van crisis, zoals deeltijd WW, maar noodmaatregelen ter ondersteuning voor ZZP-ers en Flexwerkers nog achter blijven;

overwegende dat:

- ZZP-ers en Flexwerkers niet meer weg te denken zijn in onze samenleving en een belangrijke bijdrage leveren aan een vitale economie;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om het kabinet op te roepen om ook aandacht te hebben voor ZZP-ers en Flexwerkers in tijden van crisis, nu en in de toekomst;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, wordt meegenomen in staand beleid Tweede Kamerfractie.

AOM 111

Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Interne democratie en representatie regio's**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Vincent Sontohartono

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er voor de Tweede Kamerverkiezingen 2017 van de eerste twintig kandidaten op de lijst er veertien kandidaten uit Randstedelijke provincies kwamen, terwijl er geen kandidaten werden geleverd uit vijf andere provincies en maar één kandidaat afkomstig was uit een dorp;
- van alle 25 kandidaten voor de verkiezingen voor het Europees Parlement 2019 er zestien kandidaten uit Randstedelijke provincies kwamen;
- er dus een ondervertegenwoordiging is van dorpen en van de regio's buiten de Randstad op de kandidatenlijsten voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en de Europese verkiezingen in 2019;

overwegende dat:

- diversiteit belangrijk is en regionale diversiteit daar een wezenlijk onderdeel van is;
- D66 er zelf ook naar streeft om diverse en inclusieve kieslijsten samen te stellen;
- door een betere vertegenwoordiging van regio's buiten de Randstad ook de regionale problematiek beter meegenomen kan worden;
- door een betere vertegenwoordiging van regio's buiten de Randstad D66 ook meer aansluiting vindt bij deze regio's en bij burgers buiten de Randstad als deze zich vertegenwoordigd zien op landelijk en Europees niveau;
- de plaats van afkomst van de kandidaten een factor is in stemgedrag;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- regionale vertegenwoordiging expliciet op te nemen in de criteria voor het samenstellen van landelijke en Europese kieslijsten;
- waar mogelijk en wenselijk een proactieve wervingscampagne op te zetten in samenwerking met de regio's en afdelingen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

AOM 111

Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Regionale vertegenwoordiging van Tweede Kamer en Europese Kieslijsten met streefdoelen**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Vincent Sontohartono

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er voor de Tweede Kamerverkiezingen 2017 van de eerste twintig kandidaten op de lijst er veertien kandidaten uit Randstedelijke provincies kwamen, terwijl er geen kandidaten werden geleverd uit vijf andere provincies en maar één kandidaat afkomstig was uit een dorp;
- van alle 25 kandidaten voor de verkiezingen voor het Europees Parlement 2019 er zestien kandidaten uit Randstedelijke provincies kwamen;
- er dus een ondervertegenwoordiging is van dorpen en van de regio's buiten de Randstad op de kandidatenlijsten voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en de Europese verkiezingen in 2019;

overwegende dat:

- diversiteit belangrijk is en regionale diversiteit daar een wezenlijk onderdeel van is;
- D66 zelf er ook naar streeft om diverse en inclusieve kieslijsten samen te stellen;
- door een betere vertegenwoordiging van regio's buiten de Randstad ook de regionale problematiek beter meegenomen kan worden;
- door een betere vertegenwoordiging van regio's buiten de Randstad D66 ook meer aansluiting vindt bij deze regio's en bij burgers buiten de Randstad als deze zich vertegenwoordigd zien op landelijk en Europees niveau;
- de plaats van afkomst van de kandidaten een factor is in stemgedrag;
- diverse kieslijsten het beste nagestreefd kunnen worden met concrete streefdoelen;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- regionale vertegenwoordiging expliciet op te nemen in de criteria voor het samenstellen van landelijke en Europese kieslijsten;
- waar mogelijk en wenselijk een proactieve wervingscampagne op te zetten in samenwerking met de regio's en afdelingen;
- voorgaande uit te voeren met als streven dat er bij de eerste 30 kandidaten voor de Tweede Kamerkandidatenlijst ten minste één vertegenwoordiger uit elke provincie aanwezig is, en dat alle provincies vertegenwoordigd zijn op de kandidatenlijst voor de Europese verkiezingen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

AOM 111

Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Ondersteuning actieve leden**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Vincent Sontohartono

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er structurele obstakels zijn voor leden uit de periferie om landelijk, of zelfs regionaal actief te zijn, zoals onder andere reiskosten, overnachtingen;
- deze obstakels vaker gelden voor leden uit de periferie en/of die een kleiner financieel budget hebben;
- deze obstakels ook gelden voor betaalde vertegenwoordigers;
- er voor betaalde vertegenwoordigers (financiële) middelen beschikbaar zijn om deze kosten te overbruggen;

overwegende dat:

- het een streven van D66 is om zoveel mogelijk mensen mee te (kunnen) laten doen aan het politieke proces;
- dit streven daarmee ook onze partijdemocratie ten goede komt;
- het daarmee ook verstandig is om grondvoorwaarden vanuit de partij aan te bieden die structurele obstakels in het participatieproces opheffen zodat meer leden ook kunnen bijdragen aan het besluitvormingsproces van de partij;
- we hiermee ook meer groepen mensen en regio's kunnen betrekken bij een inclusieve partij;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- waar mogelijk en wenselijk in samenwerking met de afdelings- en regiobesturen zich sterk te maken om middelen ter beschikking te stellen zodat meer leden in staat worden gesteld om een bijdrage te leveren, op zowel landelijk als regionaal niveau;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

AOM 111

Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Cadeau Lidmaatschappen**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Mark van der Schaaf

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er door verschillende D66 afdelingen cadeaulidmaatschappen worden aangeboden;

overwegende dat:

- een politieke overtuiging nooit te koop en/of overdraagbaar is of kan zijn en het de vraag is of je iemand je overtuiging cadeau kan doen;
- er in andere landen zoals in het Verenigd Koninkrijk bij onze zusterpartij de LibDems ook andere vormen van het bevorderen van actieve betrokkenheid van mensen bij politieke partijen bestaan, zoals een supporterschap;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- alternatieve vormen van een actieve politieke betrokkenheid van mensen bij onze partij te onderzoeken;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- over dit vraagstuk een helder en duidelijk standpunt voor de toekomst te formuleren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

AOM 111 Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Sociaal Liberalen in Nederland**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Jakob Goedhart Borgesius

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- het kabinet-Pierson het eerste Sociaalliberale kabinet was dat bekend staat als het 'kabinet van de sociale rechtvaardigheid';
- in oktober 2019 het boek 'Canon van het sociaal-liberalisme' is verschenen;
- in Trouw de directeur van de Mr. Hans van Mierlo Stichting een programma van urgentie heeft geschreven aan de hand van deze periode/kabinet (<https://www.trouw.nl/opinie/het-liberalisme-heeft-wat-goed-te-maken>)

overwegende dat:

- als voorbeelden die momenteel niet zijn opgenomen in de lijst van sociaal-liberalen van de Mr. Hans van Mierlo Stichting:
  - Pierson in Nederland in het Leerboek der Staathuishoudkunde het beginsel van belasting betalen naar draagkracht heeft geïntroduceerd en verdedigd;
  - (Goeman) Borgesius als vicevoorzitter van de Arbeidsenquête vanuit de Tweede Kamer onderzoek heeft gedaan naar de arbeids- en leefomstandigheden van de mensen, als onderdeel van de sociale kwestie en aan de hand daarvan de Woningwet, de Ongevallenwet en de Leerplichtwet heeft ingevoerd;
  - Aletta Jacobs een belangrijke rol heeft vervuld voor de vrouwenrechten in Nederland, zoals de toelating van vrouwen tot het Hoger Onderwijs, de positie van de vrouw in het huwelijk, opkwam voor mindervermogende vrouwen, uitleg gaf over voorbehoedsmiddelen etc.;
- deze lijst van sociaal-liberale denkers naar aanleiding van het verschijnen van het boek van de Van Mierlo Stichting en de kennis over de geschiedenis kan bijdragen, zodat deze lijst sociaalliberale politici kan blijven inspireren en scherpen in hun opvattingen voor de aanpak van de huidige problemen in onze wereld;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- in overleg met de Mr. Hans van Mierlo Stichting de lijst van de sociaal-liberalen nader te onderzoeken en uit te breiden en daarbij de voormelde voorbeelden Pierson, Goeman Borgesius en Jacobs mee te nemen;
- in samenwerking met de Mr. Hans van Mierlo Stichting het gedachtegoed te laten leven door met actieve leden activiteiten te organiseren, bijvoorbeeld lezingen, en ook de kennis hiervan over te dragen aan de leden die zich verkiesbaar stellen namens D66 in het standaard cursusmateriaal;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, wordt meegenomen in activiteiten van de Mr. Hans van Mierlo Stichting.

AOM 111

Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Diversiteit, gelijkwaardig & integriteit**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Jakob Goedhart Borgesius

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- integriteit essentieel is voor het vertrouwen van de mensen in de politiek;
- Diversiteit o.a. belangrijk is voor de verbindingen tussen kiezer en gekozene;
- (sociaal-)liberalen streven naar vrijheid, gelijkwaardigheid en (broederschap/)burgerschap;

overwegende dat:

- de indiener van mening is dat het congres de opvattingen van prof. Van Eijbergen, in zijn oratie als hoogleraar en toelichting daarop, ter harte neemt en nader wil onderzoeken hoe wij hieruit gezamenlijk groeien;
- het daarbij vooral draait om de vraag hoe het bestuur van een integer bedrijf er uitziet, daarbij verwijzend naar het citaat: *„Meer diversiteit is goed; jong, oud, man, vrouw, seksuele voorkeur, afkomst. Dat zorgt voor meer checks and balances, en er is meer ruimte voor afwijkende meningen. Het grootste risico op integriteitsschendingen heb je met een homogeen, geïsoleerd team. Ik werkte voor een grote retailorganisatie waar heel veel mis was. Verkeerd inkopen, verkeerd geïnformeerd over kinderarbeid. Toen is het team veel diverser gemaakt, ook in hogere functies. Dat hielp. Je moet wel iedereen een gelijkwaardige positie in een bestuur geven, anders gaat die ene afwijkende binnen no time de anderen nadoen.”* (<https://www.nrc.nl/nieuws/2019/04/11/grootste-risico-op-integriteitsschendingen-heb-je-met-homogeen-team-a3956610>)
- inclusieve vacaturecommunicatie een belangrijke rol kan spelen bij meer integriteit;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- een handleiding op te stellen, waardoor de partij inclusief gedrag bevordert en een voorbeeldvacaturetekst opstelt voor alle functies binnen de partij en de kennis daarover deelt;
- in alle opleidingen van de partij specifiek aandacht te besteden aan integriteit en de samenhang tussen diversiteit en goede besluitvorming, waaronder het nemen van integere besluiten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Een economisch systeem dat werkt voor iedereen**

Indiener: Has Bakker e.a.

Woordvoerder: Has Bakker

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

overwegende dat:

- het financieel vermogen en de macht van grote bedrijven en de allerrijksten te groot en onbetwistbaar is geworden;
- dit heeft geleid tot een onrechtvaardig en ondemocratisch economisch systeem;
- de democratische tegenmacht die er is slecht gebruikt wordt of te klein is;
- hierdoor het recht van de sterkste heerst, wat synoniem is geworden aan het recht van de rijkste;

voorts overwegende dat:

- de onbetwistbaarheid van het financieel vermogen en de macht van grote bedrijven en de allerrijksten onze rechtsstaat en onze democratie ondermijnt;
- het tevens concurrentie en daarmee innovatie en (keuze)vrijheid de kop in drukt;
- D66 is opgericht om vastgeroeste machtsposities betwistbaar te maken;
- deze machtsposities zich verplaatst hebben van de politiek naar de economie;
- het sociaal-liberalisme streeft naar vrijheid voor allen, en niet slechts vrijheid voor de rijken;
- deze motie aansluit bij de richting die Rob Jetten in de Kerdijklezing heeft ingezet¹ en de thematiek van de aankomende Marchantlezing²;
- en voortbouwt op de sociaal-liberale onderbouwing die door de Van Mierlo Stichting is geleverd in 'Ordering op orde' en 'Kansengelijkheid';

verzoekt het Landelijk bestuur:

- om in het verkiezingsprogramma TK2021 te komen met concrete voorstellen om te zorgen dat de betwistbaarheid in het economisch systeem hersteld wordt en het systeem daarmee rechtvaardiger en democratischer functioneert zodat het leidt tot kansengelijkheid;
- deze voorstellen in ieder geval betrekking te laten hebben op het openbreken van monopolies, het verminderen van vermogensongelijkheid en het verdisconteren van schadelijke externaliteiten in (markt)prijzen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, strekking wordt meegenomen in het verkiezingsprogramma.

¹ Zie: <https://d66.nl/kerdijklezing/>

² Zie: <https://vanmierlostichting.d66.nl/projecten/marchantlezing/marchantlezing-2020-uprooting-capitalism/>

AOM 111

Algemeen Organisatorische Motie

Titel motie:

Tekortkomingen Sociale Zekerheids- en Belastingstelsel

Indiener:

Emiel Althuis e.a.

Woordvoerder:

Harro Boven

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- ons sociale zekerheids- en belastingstelsel uitermate complex zijn en zorgen dat werken nauwelijks loont voor lage en middeninkomens als gevolg van inkomensafhankelijke toeslagen en heffingskortingen in de inkomstenbelasting;
- bijna een miljoen mensen in Nederland leven in armoede met weinig perspectief en dat ons sociale vangnet voor velen van hen complex en slecht toegankelijk is;
- de toeslagenaffaire de urgentie van ingrijpen in ons sociale zekerheids- en belastingstelsel illustreert;

overwegende dat:

- negatieve inkomstenbelasting en basisinkomen in potentie ons sociale zekerheids- en belastingstelsel simpeler, éénduidiger en efficiënter kunnen maken, waarbij toeslagen en uitkeringen grotendeels zijn afgeschaft en werken altijd loont;
- het sociale zekerheids- en belastingstelsel bij de volgende verkiezingen een thema van betekenis wordt en D66 daarover een overtuigend standpunt moet innemen, passend bij een vooruitstrevende Sociaalliberale visie;

verzoekt de Permanente Programmacommissie (PPC):

- een hoofdstuk van het verkiezingsprogramma te wijden aan uitgewerkte oplossingen voor de tekortkomingen in ons sociale zekerheids- en belastingstelsel, bijvoorbeeld middels een basisinkomen of negatieve inkomstenbelasting;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, strekking wordt meegenomen in het verkiezingsprogramma.

AOM 111

Algemeen Politieke Motie

Titel motie: **Zorg voor kinderen na scheiden**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Eva van Wijngaarden

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- ongeveer dertig procent van de vijftienjarigen niet gezamenlijk met beide ouders op hetzelfde adres woont;
- wanneer ouders uit elkaar gaan, er een verplichting is tot het opstellen van een ouderschapsplan;
- 70 procent van de kinderen van gescheiden ouders voornamelijk bij de moeder wonen;
- van de volwassenen tussen 25 en 46 jaar die als kind de scheiding van hun ouders meemaakten, nu 20 procent geen contact meer heeft met de vader en 5 procent niet meer met de moeder;

overwegende dat:

- D66 de partij is die radicale kansengelijkheid voorstaat;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- in het verkiezingsprogramma op te nemen dat D66 zich inzet voor een ouderschapsplan waarbij gelijk verdeelde zorg tussen de ouders het uitgangspunt is, tenzij beide ouders samen anders beslissen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, strekking wordt meegenomen in het verkiezingsprogramma.

AOM 111

Algemeen Organisatorische Motie

Titel motie: **Kinderopvang als basisvoorziening**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Eva van Wijngaarden

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- ongeveer de helft van de kinderen tussen 0 en 4 jaar oud naar kinderopvang gaan, en de andere helft niet;
- er aanzienlijke krapte is op de arbeidsmarkt en deze krapte - als gevolg van de vergrijzing - naar verwachting de komende twintig jaar verder toe zal nemen;

overwegende dat:

- D66 de partij is die radicale kansengelijkheid voorstaat;
- de kansengelijkheid bij kinderen al start in de eerste vier jaar van hun leven, mede als gevolg van het wel of niet samen opgroeien en samen ontwikkelen op het kinderdagverblijf;
- kansengelijkheid op de arbeidsmarkt ook een gegeven is, waar vrouwen minder verdienen en minder werken, (groten)deels veroorzaakt door financiële overwegingen die ouders maken wanneer zij moeten kiezen tussen werken en (hoge) opvangkosten betalen, of thuis blijven en minder tot geen opvangkosten betalen;
- D66 kansengelijkheid voorstaat en deze kansengelijkheid op twee wijzen bevorderd kan worden met een en dezelfde maatregel, namelijk het invoeren van kinderopvang als basisvoorziening (concreet geformuleerd - vrij van kosten en voor ieder kind beschikbaar) zodat kinderen vanaf 0 jaar gelijke kansen wordt aangeboden en tegelijkertijd ouders alle ruimte hebben om zich naar eigen inzicht in te zetten op de arbeidsmarkt en daarmee kansengelijkheid op de werkvloer toeneemt;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- in het verkiezingsprogramma op te nemen dat D66 zich inzet voor kinderopvang vanaf 0 jaar als basisvoorziening;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, strekking wordt meegenomen in het verkiezingsprogramma.

AOM 111 Algemeen Organisatorische Motie

Titel motie: **Europa in het onderwijs**

Indiener: AAV België & Luxemburg

Woordvoerder: Harmke Kruithof

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de Europese geschiedenis zoals thans onderwezen op de scholen voornamelijk bestaat uit kennis over de oorlogen van de 20e eeuw, aangevuld met de geboorte van het nationalisme in de 19e eeuw;

overwegende dat:

- er in het lager en middelbaar onderwijs onvoldoende aandacht is voor Europese geschiedenis en staatskunde. Een Europees zelfbewustzijn hierdoor onvoldoende tot stand kan komen en dit de cohesie van Europa in het gevaar kan brengen;

verzoekt aan de Programmacommissie:

- in het verkiezingsprogramma voor de aankomende Tweede Kamerverkiezingen de volgende punten op te nemen:
  - Europees-zijn te onderzoeken tijdens geschiedenis en staatskundelessen in het lager en middelbaar onderwijs;
  - naast meer onderwijs over de geschiedenis ook de kennis van de Europese staatskunde en staatsinrichting te versterken;
  - Europese pre-moderne geschiedenis en Europese staatskunde een prominente plaats in het curriculum van het primaire en secundaire onderwijs te geven, door
    - een nieuw vak Europese studie te ontwikkelen;
    - budget beschikbaar te maken om alle scholen in staat te stellen een bezoek aan de EU-instellingen in Brussel te brengen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

De strekking van de motie wordt meegenomen in het verkiezingsprogramma. Hierover is contact geweest met de indiener, maar de motie wordt vooralsnog gehandhaafd tot het najaarscongres 2020.

AOM 111

Algemeen Organisatorisch Motie

Titel motie: **Meer openbare toiletvoorzieningen voor vrouwen**

Indiener: Lianne ten Damme e.a.

Woordvoerder: Annelies Becker

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er nu al heel veel openbare toiletvoorzieningen zijn voor mannen in stadscentra;
- dit voor vrouwen een heel ander verhaal is;
- toiletvoorzieningen in restaurants of andere gelegenheden heel vaak een consumptie of een financiële bijdrage vragen;
- een rechter in Amsterdam oordeelde dat 'Vrouwen kunnen ook in een urinoir plassen', toen een vrouw haar boete voor wildplassen aanvocht;

overwegende dat:

- het belachelijk is dat de helft van ons land wel moet betalen om naar het toilet te kunnen gaan;
- het aan discriminatie grenst omdat vrouwen wel moeten betalen en mannen niet voor dezelfde lichaamsfunctie;
- vrouwen nu minder toiletvoorzieningen hebben en hierdoor langer in de rij moeten staan. Het lang ophouden van urine kan (op lange termijn) zelfs lijden tot blaasontsteking en nierproblemen;
- urineren in een urinoir niet een redelijke optie is voor vrouw;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- bij het opstellen van een rompprogramma voor lokale verkiezingsprogramma's voor de Gemeenteraadsverkiezingen 2022 aandacht te besteden aan het hebben van voor een ieder toegankelijke en bruikbare toiletvoorzieningen in stadscentra;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Verhuurdersheffing voor sociale woningbouw afschaffen**

Indiener: D66 Gelderse Vallei

Woordvoerder: Hendri Nortier

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er grote tekorten zijn op de woningmarkt;
- er veel geld verloren gaat aan het betalen van de verhuurdersheffing (belasting) door woningcoöperaties;

overwegende dat:

- er meer actie moet komen om de woningmarkt vlot te trekken;
- de woningbouwcoöperaties een extra stimulans nodig hebben om de vraag aan sociale woningbouw te kunnen bewerkstelligen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de verhuurdersheffing voor woningcoöperaties af te schaffen om de woningmarkt een extra boost te geven en woningcoöperaties meer de ruimte te geven om sociale woningbouw te stimuleren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Grensoverschrijdend gedrag in de Cultuursector**

Indiener: D66 Gelderse Vallei

Woordvoerder: Jan-Willem Lammers

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- in de cultuursector een landelijk juridisch kader en tuchtrecht ontbreekt bij grensoverschrijdend gedrag;
- in de sportwereld al wel een goed functionerend traject bestaat voor mensen met klachten over grensoverschrijdend gedrag, en wel via het landelijk Vertrouwenspunt Sport van NOC*NSF alsmede Tuchtrecht;
- voor professionals binnen de sector wel de website Mores Online is waar men klachten kan melden, maar waar geen juridisch traject volgt;

overwegende dat:

- er een overkoepelende organisatie nodig is om klachten van grensoverschrijdend gedrag op te pakken, waar een verenigingsbestuur het laat afweten of klachten niet serieus neemt;
- deze organisatie geen onderscheid moet maken tussen amateurs en professionals;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor een juridische mogelijkheid waar klachten over misbruik en grensoverschrijdend gedrag binnen de cultuursector, net als in de sportwereld, aangekaart en bestraft kunnen worden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Toetreding van Albanië tot de EU**

Indiener: D66 Gelderse Vallei

Woordvoerder: Gjin Ceca

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Albanië een klein land is in West Balkan, met ongeveer 2.8 miljoen inwoners waarvan ongeveer 50% al Europees staatsburger is;
- Albanië sinds [juni 2014](#) officieel kandidaat is om toe te treden tot de EU;
- de Europese Commissie in [juni 2019](#) heeft aanbevolen de toetredingsonderhandelingen met Albanië te starten;

overwegende dat:

- Nederland, Frankrijk en Denemarken het afgelopen jaar vetorecht hebben gebruikt om de onderhandelingen tussen Albanië en de EU te blokkeren;
- de Albanese bevolking zich onderdeel van de Europese familie voelt;
- uit een enquête is gebleken dat ongeveer 90% van bewoners toetreding tot de EU wil;
- rekening houdend met het geopolitieke risico van uitstel, Turkije, Rusland en China hun slag zouden kunnen slaan in de regio;

verzoekt de Tweede Kamerfractie en de Europese fractie:

- zich in te zetten om de onderhandelingen over toetreding van Albanië tot de Europese Unie te starten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **De Kernwaarden van D66**

Indiener: Trevor Holtkamp e.a.

Woordvoerder: Trevor Holtkamp

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- D66 meermaals heeft uitgesproken dat zij op voorhand andere politieke partijen uitsluit van gesprekken ten behoeve van gezamenlijk land-, provincie- of gemeentebestuur;
- D66 zich meermaals heeft uitgesproken tegen het uitsluiten van bevolkingsgroepen;
- D66 bij uitstek de partij is die zich inzet voor democratisch bestuur en een inclusieve samenleving;

overwegende dat:

- het uitsluiten van andere politieke partijen ten behoeve van gezamenlijk land-, provincie- of gemeentebestuur, voor veel mensen gelijk staat aan het uitsluiten van bevolkingsgroepen;
- het uitsluiten van bevolkingsgroepen ondemocratisch is en daarmee in strijd met de kernwaarden van D66;
- het voeren van een inhoudelijk gesprek binnen D66 altijd mogelijk is en dit gedachtegoed ook uitgedragen zou moeten worden richting externe partijen zoals andere politieke partijen;
- uitspraken van politieke partijen waarin zij bevolkingsgroepen uitsluiten of andere kernwaarden van D66 tegenspreken, geen excuses zijn voor D66 voor ondemocratisch handelen of op andere wijzen handelingen uit te voeren die tegen de kernwaarden van D66 zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te handelen vanuit de kernwaarden van D66 en de kern van democratie;
- te laten zien dat D66 zich inzet voor democratisch bestuur en een inclusieve samenleving waarbij gelijkwaardigheid voor ieder mens voorop staat, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst;
- na de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021, mocht zij een uitnodiging ontvangen tot een gesprek ten behoeve van landbestuur of zelf in de gelegenheid zijn om deze uitnodigingen te versturen, in gesprek te gaan met andere politieke partijen, ongeacht welke andere politieke partij dit betreft;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **EU budget verdient constructieve behandeling**

Indiener: Frank Backer e.a.

Woordvoerder: Frank Backer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- D66 zich in het programma voor de Europese Verkiezingen van 2019 ondubbelzinnig heeft uitgesproken voor een Europa waarin we samen sterker staan. Hervormingen kosten geld. Dit is het moment om te investeren in een sterker, progressief Europa;

overwegende dat:

- het Europese Parlement zich al heeft uitgesproken (op 10 oktober 2019) voor een budget van 1,3% van het BNP van de EU als noodzakelijk om de voorgestelde programma's uit te voeren;
- een budget van 1,0%, dat door Nederland wordt gepropageerd, de ernst van de problemen waar de EU voor staat, miskent;
- D66 zich wel al eerder heeft uitgesproken over de noodzaak delen van het EU-budget (bijvoorbeeld het gemeenschappelijk landbouwbeleid) te hervormen, maar dat nu een verruiming van het budget en hervormingen binnen het budget moeten samengaan.
- onderhandelingen geleid moeten worden door een samenhangende visie op doel, middelen en het daarvoor benodigde budget. De indruk die Nederland en nog een paar landen geven dat Europa niet meer is dan een rekening, die met tegenzin betaald moet worden, slaat de bijl aan de wortels van de Europese eenheid;
- Nederland, zo niet alleen een verkeerd voorbeeld geeft, maar ook een kans voor de versterking van de Europese Unie voorbij laat gaan;
- het door Nederland ingenomen standpunt tijdens de EU- top donderdag en vrijdag 20 en 21 februari 2020 volstrekt geen recht doet aan de grote opgaven waar de Europese Unie in de komende jaren voor staat;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- er bij de regering sterk op aan te dringen bij de besprekingen over het EU-budget 2021-2027 een constructieve houding aan te nemen die recht doet aan de grote opgaven waar de EU voor staat en waarbij het vasthouden aan een arbitraire norm van 1% van het BNP niet als zaligmakend wordt beschouwd;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Vergroen de pensioenen**

Indiener: Valerie Schulte Nordholt e.a.

Woordvoerder: Valerie Schulte Nordholt

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- we snel afstevenen op een hogere opwarming dan de 1,5 graden afgesproken in het Parijs-akkoord en dat dit verstrekende en potentieel zeer ontwrichtende gevolgen heeft voor de leefbaarheid van onze planeet;
- Nederlandse pensioenfondsen gezamenlijk een vermogen beheren van €1,6 biljoen en nog steeds een aanzienlijk deel daarvan investeren in fossiele brandstoffen, bijvoorbeeld in bedrijven die kolencentrale bouwen in landen zoals Polen, Vietnam en Botswana.

overwegende dat:

- pensioenfondsen een wettelijk taak hebben om te beleggen in het belang van hun gerechtigden;
- pensioenfondsen door hun enorme vermogens wereldwijd veel invloed kunnen uitoefenen;
- investeringen in fossiele brandstoffen leiden tot het verheven van de klimaatcrisis;
- het verbranden van steenkolen volgens klimaatonderzoekers in 2030 al 78 procent omlaag moet om de temperatuurstijging onder de 1,5 graad te houden;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- pensioenfondsen te verbieden om nog nieuwe investeringen in fossiele brandstoffen aan te gaan;
- pensioenfondsen te verplichten om bestaande investeringen in fossiele brandstoffen versneld af te bouwen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Burgerbegroting**

Indiener: Jelrik Westra e.a.

Woordvoerder: Jelrik Westra

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de lokale begroting wereldwijd in meer dan 1500 steden opgesteld wordt via een proces van participatief budgetteren;
- Nederland desondanks de mogelijkheid tot een dergelijke 'burgerbegroting' niet kent;

overwegende dat:

- er een kloof is tussen burger en politiek in Nederland, met als gevolg een daling van politiek vertrouwen;
- dit vertrouwen ten dele kan worden opgevuld door burgers volledige inspraak te geven in het belangrijkste moment van het politieke jaar: het opstellen van de begroting;
- raadsleden over het algemeen niet meer of minder kennis hebben van het opstellen van een begroting dan de 'gewone' burger;
- een burgerbegroting dus in kwaliteit niet afdoet aan een traditionele gemeentelijke begroting;
- participatieve budgettering in de steden met de mogelijkheid daartoe juist tot verbazingwekkend positieve resultaten heeft geleid;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om vanaf de collegeperiode die na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 begint, vanuit het Rijk experimenten met de burgerbegroting op lokaal niveau te faciliteren en aan te moedigen;
- hierbij aandacht te dragen voor experimenten waarbij een deel van de begroting wordt uitbesteed aan de burgers, maar extra zorg te dragen voor de opzetting en uitvoering van experimenten waarbij de gehele begroting door burgers wordt opgesteld.

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **D'66 vóór 130 km/u (met elektrische auto's)**

Indiener: Jantien Dekkers e.a.

Woordvoerder: Jantien Dekkers

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de maximum snelheid op snelwegen wordt beperkt tot 100 km/u vanwege de stikstof crisis;
- elektrische auto's geen stikstof uitstoten (en overigens ook geen CO₂);
- de overheid de aankoop van elektrische auto's wil stimuleren;
- subsidiemaatregelen voor de aanschaf van elektrische auto's steeds verder afnemen en bovendien veel geld kosten;

overwegende dat:

- elektrische auto's nu de dupe zijn van milieumaatregelen, terwijl zij het milieu helemaal niet schaden;
- op de snelweg 130 km/u rijden heel populair is onder de doelgroep welvarende mensen die elektrische auto's kunnen betalen/leasen (o.a. VVD-ers);
- als zij allemaal elektrische auto's gaan rijden, er veel minder stikstof (en CO₂) wordt uitgestoten en de elektrische automarkt enorm wordt gestimuleerd;
- Nederland hierdoor de doelen om te vergroenen en meer mensen in elektrische auto's te krijgen, kan behalen zonder subsidie;
- D66 de VVD voorbij kan streven als de partij voor de (groene) automobilist;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de overheid een onderzoek uit te laten voeren hoe op snelwegen zo snel mogelijk een aparte snelheidsgrens voor volledig elektrische auto's kan worden gerealiseerd, waarbij ook gedacht moet worden aan het reserveren van de volledige (linker)rijstrook voor elektrische auto's om tot 130 km/u te mogen rijden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Online asiel aanvragen**

Indiener: Jantien Dekkers e.a.

Woordvoerder: Jantien Dekkers

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- vluchtelingen die onze buitengrenzen binnendringen daardoor het recht krijgen om een asielaanvraag te doen en in afwachting daarvan in Europa te blijven;
- dit uitlokt en stimuleert dat miljoenen mensen per jaar vertrekken uit hun regio en een levensgevaarlijke, onzekere, dure reis maken over land of zee naar Europa;
- Europa de toestroom en groepen vluchtelingen aan de grens allang niet meer aankan;
- in vluchtelingenkampen in Griekenland sprake is van een humanitaire noodtoestand, schrijnend voor zowel vluchtelingen als de lokale bevolking;
- van deze vluchtelingen 95-99% geen enkele kans maakt op asiel;
- tegen de tijd dat hun asielaanvragen worden afgewezen, het lastig is om ze uit te zetten;

overwegende dat:

- als vluchtelingen verplicht online asiel moeten aanvragen, het geen zin meer heeft om te vertrekken en te investeren in de reis naar Europa;
- vluchtelingen in gevaar dan enkel een veilige plek met wifi/3G hoeven te bereiken in het land zelf of een buurland, wat veel makkelijk is dan maandenlang reizen en het regelen en betalen van mensensmokkelaars;
- vluchtelingen die asiel wordt verleend, een ticket krijgen en worden opgehaald door een casemanager die de laatste checks uitvoert tegen fraude;
- vluchtelingen die niet zijn toegelaten, aan de grens worden tegengehouden of zonder procedure worden uitgezet;
- vluchtelingen niet meer naar Europa komen, als ze daarmee geen enkele kans maken op asiel;
- Europa hierdoor niet meer gechanteerd kan worden door Turkije of gedwongen moet betalen aan Afrikaanse landen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid om vluchtelingen te verplichten online asiel aan te vragen vóór de komst naar Europa en hen zonder procedure uit te zetten als zij niet online zijn toegelaten, teneinde de enorme vluchtelingenstromen naar Europa tegen te gaan;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Tussentijdse raadsverkiezingen, doe het niet!**

Indiener: Has Bakker e.a.

Woordvoerder: Has Bakker

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de Tweede Kamer met steun van D66 op [31 oktober 2019](#) een motie heeft aangenomen waarin de regering wordt verzocht om met een voorstel tot een grondwetswijziging te komen om tussentijdse verkiezingen in gemeenteraden mogelijk te maken;
- minister Knops heeft laten weten dat hij voor [1 april 2020](#) een notitie publiceert met de verschillende varianten en bijbehorende voor- en nadelen;

overwegende dat:

- het onduidelijk is voor welk probleem tussentijdse raadsverkiezingen een oplossing zijn;
- de gevolgen van het beschikbaar maken van dit middel wel sterke negatieve effecten kunnen hebben, zoals: minder noodzaak om er samen uit te komen en samen te (blijven) werken, groeiende lokale politieke instabiliteit, een nog grotere belasting op – vaak moeilijk vindbare – raadsleden, en een lange periode van stilstand in verband met nieuwe verkiezingen;
- het de vraag is of de samenstelling van de raad daadwerkelijk significant verandert na nieuwe verkiezingen en daarmee de oorzaak van de tussentijdse verkiezingen weggenomen wordt;
- het voorstel van tussentijdse verkiezingen niet in het D66-verkiezingsprogramma en niet in de resolutie Democratie van Nu opgenomen zijn;
- de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden zich recent in meerderheid tegen het voorstel heeft uitgesproken;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- nu en in de toekomst geen steun te verlenen aan (de verdere uitwerking van) het voorstel voor een grondwetswijziging die tussentijdse gemeentelijke verkiezingen mogelijk maakt;
- indien het niet lukt een politieke meerderheid tegen een grondwetswijziging te verzamelen, dan zelf voorstellen te doen om te waarborgen dat tussentijdse raadsverkiezingen daadwerkelijk een ultimatum remedium zijn en niet laagdrempelig inzetbaar worden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Oplossing voor Nederlandse Accidental Americans**

Indiener: D66 USA

Woordvoerder: Klaas Abma

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- verschillende Nederlandse banken eenzijdig bankrekeningen aan het bevroren zijn van Nederlanders die in Amerika geboren zijn en belasting moeten betalen in Amerika sinds de 2014 aangenomen FATCA-wet;

overwegende dat:

- Nederamerikanen klem zitten: "Je kunt je Amerikaanse nationaliteit pas opgeven als je de afgelopen zes jaar belastingaangifte in de VS hebt gedaan.";
- het 2350 tot 7350 dollar kost om het Amerikaanse staatsburgerschap op te geven;
- er in Europa 300.000 tot 500.000 Accidental Americans wonen, en in Nederland 46.000;
- Nederlanders belasting moeten betalen zoals over de winst van een eigen woning, bedrijf of aandelen;
- er woensdag [22 januari 2020](#) een hoorzitting was in Tweede kamer, en dat parlementariërs Accidental Americans hebben ontmoet om hun problemen te begrijpen;
- Sophie in 't Veld sinds [2012](#) bezig om aandacht bij de Europese Commissie en Raad te vragen;
- Europa de US gevraagd heeft de kosten omlaag te brengen van het opzeggen van het Amerikaans staatsburgerschap, en de belastingaangiften te vereenvoudigen;
- er veel Accidental Americans in Europa nog niet weten welke problemen er op ze af komen, omdat vooral de Franse en Nederlandse banken risicoavers zijn;
- veel mensen geholpen zouden worden door een snelle en goedkope manier afstand te kunnen doen van het Amerikaans staatsburgerschap;
- er een gratis servicebalie komt om mensen te begeleiden om Amerikaans belastingaangifte te doen en daarna afstand te doen van hun Amerikaans staatsburgerschap;
- banken geen rekeningen bevroren als aangegeven kan worden dat er naar een oplossing wordt gezocht;

verzoekt de Tweede Kamerfractie en de Europese fractie:

- vóór de aankomende stembusgang met een initiatief te komen dat genoemde maatregelen als het snel en goedkoop afstand kunnen doen van het Amerikaans staatsburgerschap, een gratis servicebalie, en het niet bevroren van bankrekeningen omvat;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Eerder Verworven Competenties binnen de post-masteropleidingen binnen de GGZ**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- het een aantal jaren kan duren voordat masterstudenten psychologie worden aangenomen voor de GZ-opleiding.

overwegende dat:

- zij hierdoor vaak al relevante werkervaring en geïnvesteerd in bijscholing hebben. Wat betekent dat zij vaak al voldoen aan een aantal benodigde competenties van de GZ-opleiding. Daarom komen zij in principe in aanmerking komen voor een verkort opleidingstraject, en;
- deze eerder verworven competenties (EVC) belangrijk zijn om in kaart te brengen bij aanvang van de opleiding zodat er een opleidingstraject op maat kan worden ontworpen;
- door deze EVC's in kaart te brengen de masterstudenten psychologie sneller en goedkoper de GZ-opleiding kunnen afronden;
- dit maakt dat er meer geld en meer capaciteit ontstaat om nog meer masterpsychologen op te leiden;
- meer competente behandelaren hard nodig zijn gezien het grote personeelstekort binnen de GGZ en daardoor ontstane wachtlijsten niet wenselijk zijn, en;
- dit mogelijk ook geldt voor de doorstroom naar andere specialisatie opleidingen binnen de GGZ zoals de opleiding tot Psychotherapeut, Klinisch Psycholoog, Verpleegkundig Specialist en Orthopedagoog-Generalist;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister van OCW te vragen om uit te zoeken wat de stand van zaken is met betrekking tot het onderzoek naar de invoering van eerder verworven competenties (EVC's) en de daarbij horende aanpassingen binnen deze specialistische opleidingen, en;
- de minister van OCW te vragen om de onderwijsinstellingen en de beroepsverenigingen op te dragen dit onderzoek zo snel mogelijk af te ronden en wijzingen aan te brengen binnen deze opleidingen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Evaluatie Wet Verplichte GGZ (WVGGZ)**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wvggz) regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg vanwege een psychische aandoening. Deze wet is 1 januari jongst leden in werking getreden;
- bij het meldpunt van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) zijn al veel signalen binnengekomen van psychiaters, behandelaren en geneesheer-directeuren die worstelen met de uitvoering van de wet. Behandelaren in de GGZ al onder hoge werkdruk presteren wat de patiëntenzorg niet ten goede komt, deze nieuwe wet doet daar nog een schep bovenop, en;

overwegende dat:

- evaluatie op korte termijn noodzakelijk is vanwege de vele klachten rondom deze nieuwe wet.
- de nieuwe wet drukbezette behandelaren met complexe procedures, verplichte overleggen en een grote hoeveelheid aan administratie overspoelt;
- een reparatie aan deze wet pas op zijn vroegst op 1 juli 2021 in werking kan treden;
- vanwege de al grote problemen in de GGZ, snellere evaluatie en reparatie van de wet noodzakelijk is;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- bij het kabinet aan te dringen op een evaluatie en reparatie van de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wvggz) voor het einde van 2020;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Wachttijd begeleiding**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er lange wachttijden zijn voor mensen die psychische hulp nodig hebben binnen de GGZ;
- het wachten op zorg en de periode tussen verschillende zorgverleners het suïciderisico in ieder geval bij jongeren verhoogt;
- GGZ Nederland in 2018 een plan heeft opgesteld³ om een handreiking wachttijdbegeleiding op te stellen waar de concrete behoeften van patiënten, naasten en professionals zouden worden samengevoegd;
- het nu onduidelijk is wie verantwoordelijk is voor wachttijdbegeleiding waardoor patiënten tussen wal en schip belanden, en;
- er nu nog geen handreiking wachttijdbegeleiding bekend is.

overwegende dat:

- er kostbare tijd verloren gaat als patiënten op een wachtlijst staan terwijl er al vormen van hulp kunnen worden geboden zoals e-health, psycho-educatie, informatie voor naasten, psychosociale ondersteuning en zelfzorginterventies. Dit is geen substituut voor behandeling maar kan patiënten voorbereiden op een behandeling en kan het verergeren van klachten in sommige gevallen voorkomen, en;
- patiënten nu soms meerdere maanden moeten wachten waarin de problematiek verergert, dit is levensgevaarlijk;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om de minister van VWS te vragen om te onderzoeken wat de stand van zaken is betreffende de nog te ontwikkelen handreiking t.a.v. wachttijdbegeleiding voor mensen die psychische hulp nodig hebben binnen de GGZ, en;
- aan te dringen op een snellere ontwikkeling van een handreiking wachttijdbegeleiding door GGZ Nederland zoals opgesteld in het actieplan in 2018;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

³ <https://www.ggznederland.nl/uploads/assets/Actieplan%20vervolgaanpak%20wachttijden%2011%20juli%202018-definitief.pdf>

Titel motie: **Landelijke richtlijn psychodiagnostiek**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- psychodiagnostiek het onderzoek omvat naar psychische (dis)functies, gedragsproblemen en veerkracht waarbij gebruik wordt gemaakt van een onderzoek naar psychische klachten en symptomen alsook gebruik wordt gemaakt van empirisch onderbouwde tests en vragenlijsten;
- beschrijvende diagnoses en classificaties op basis van enkel de DSM zijn niet altijd voldoende om behandelindicaties te stellen en kunnen een ongewenste versimpeling zijn van de werkelijkheid doordat onderliggende problematiek in het eerste onderzoek- en behandelcontact veelal niet direct waarneembaar zijn, wordt de onderkenning ervan in de dagelijkse praktijk vaak (ernstig) bemoeilijkt. Deze verholde problematiek is goed vast te stellen mits de professional zijn diagnostisch proces goed gestructureerd en wetenschappelijk onderbouwd uitvoert;
- er vaak lang wordt gewacht om verdere diagnostiek uit te voeren en bijvoorbeeld een volledig Psychologisch Onderzoek (PO) uit te voeren, met nadruk op klachtbeschrijving en behandeladvies.

overwegende dat:

- er nu geen richtlijn of kwaliteitsstandaard psychodiagnostiek bestaat waardoor er in de praktijk verschillen bestaan in de werkwijze en de uitvoering;
- er in de praktijk zwaar geleund wordt op de classificatie van psychische stoornissen middels de DSM-V;
- er geen professioneel kwaliteitsregister bestaat voor psychodiagnostici, hierdoor is de kwaliteit onvoldoende gewaarborgd;
- er patiënten verkeerd gediagnosticeerd worden en daardoor niet goed verwezen;
- goede diagnostiek kan bijdragen aan een oplossing rondom de wachtlijsten in de GGZ omdat hiermee een specifiekere verwijzing kan worden opgesteld.

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- het Landelijk Beraad Psychodiagnostiek te erkennen in hun doelstellingen om een richtlijn op te stellen en een kwaliteitsregister te maken;
- deze richtlijn en het kwaliteitsregister verder uit te dragen en te zorgen dat dit landelijk gezien wordt als standaard.

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **POH-GGZ beschikbaar in elke huisartsenpraktijk**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- als poortwachter van de GGZ speelt de huisarts een cruciale rol in de herkenning, diagnostiek, behandeling en begeleiding van personen met psychische problematiek;
- onder invloed van het beleid van de afgelopen jaren om de GGZ in de huisartsenpraktijk te versterken, is het percentage huisartsenpraktijk dat werkt met een POH-GGZ sterk toegenomen, van 27% in 2010, naar 87% in 2016;
- er nog weinig bekend is over de effectiviteit en doelmatigheid van de hulp die de POH-GGZ biedt, en of verschillen tussen praktijken in hoe de functie is georganiseerd hierbij een rol spelen. Het Trimbos-instituut en de Landelijke Vereniging POH-GGZ zijn daarom bezig met een onderzoek naar hoe de functie POH-GGZ het beste georganiseerd. Zodat patiënten en hulpverleners tevreden zijn, en de hulpverlening door de POH-GGZ effectief is, tegen aanvaardbare kosten, en;
- een huisartsenpraktijk nog niet verplicht is om een POH-GGZ te faciliteren.

overwegende dat:

- het aantal mensen dat behoefte heeft aan ondersteuning voor psychische problematiek toeneemt;
- het belangrijk is om personen met psychische problematiek zo snel mogelijk en zo laagdrempelig te ondersteunen om verergering van de klachten te voorkomen, en;
- de hulp die een POH-GGZ kan bieden voor iedereen beschikbaar zou moeten zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- onderzoek naar de inzet en effectiviteit van de POH-GGZ op de voet te volgen, en;
- de minister van VWS op te roepen om uit te zoeken of begeleiding vanuit de POH-GGZ voor iedereen in Nederland beschikbaar is en dit mogelijk te maken;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Van experiment naar landelijke maatregelen, Ontregel de zorg!**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er de afgelopen periode verscheidene initiatieven ontstonden waarin professionals en het GGZ-veld zelf actie ondernamen om de regeldruk aan te pakken;
- zorgaanbieder Arkin is in samenwerking met Zilveren Kruis, de NZa en VWS per 1 januari 2019 is gestart met een experiment op het gebied van waardegedreven zorg. De focus is verschoven van registratie en verantwoording naar zinnige dossiervoering en behandeluitkomsten.
- het op een andere manier registreren van indirecte tijd levert binnen de GGZ zo'n 750 FTE op. Het scheelt zo'n 5 à 10 minuten per dag, Voor een middelgrote GGZ-instelling met zo'n 500 FTE aan behandelaars scheelt het bijvoorbeeld 15 FTE (wat neerkomt op ongeveer 1 miljoen euro per jaar);
- er een handreiking is ontwikkeld voor zorgaanbieders waarin wordt weergegevens hoe de administratieve lasten kunnen worden verminderd;

overwegende dat:

- initiatieven van het ontregelen van de zorg een antwoord geven op belasting van behandelaren door het verminderen van administratieve lasten;
- er meer tijd komt voor direct patiëntcontact en dus meer behandelcapaciteit oplevert, dit is een belangrijke ontwikkeling gezien de huidige wachtlijsten;
- deze maatregelen nog niet landelijk zijn doorgevoerd, en;
- er over twee jaar een nieuw zorgprestatie-model wordt ingevoerd;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- experimenten op het gebied van administratieverlichting binnen de GGZ te ondersteunen;
- de Minister van OCW te vragen om onderzoek te doen naar hoe het experiment op het gebied van waardegedreven zorg, gedaan door Arkin in samenwerking met Zilveren Kruis, de NZa en VWS, breed uitgerold kan worden.

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Voorkomen van overhevelen GGZ zorg naar gemeenten**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de overheveling van de jeugd GGZ naar de jeugdwet waarbij de zorg voor kinderen en jongeren door gemeenten wordt gefinancierd veel problemen heeft opgeleverd voor de jeugdzorg, en;
- In het Bestuurlijk akkoord 2019-2022 afspraken zijn gemaakt om de financiering stapsgewijs regionaal te gaan vormgeven;

overwegende dat:

- het in de lijn der verwachting ligt dat het ministerie het proces van decentralisatie gaat voortzetten zoals vastgelegd in het Bestuurlijk akkoord ondanks de slechte ervaringen hiervan tot nu toe.
- dit de problemen in de GGZ nog groter zal maken;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een overheveling van de financiering van de GGZ naar gemeenten te voorkomen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Beddenbeschikbaarheidssysteem**

Indiener: Madelein van Woerkom e.a.

Woordvoerder: Madelein van Woerkom

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er geen overzicht bestaat van het aantal beschikbare bedden in de GGZ en de actuele bezetting daarvan;
- de staatssecretaris geen zicht heeft op de bedden capaciteit ten opzichte van de vraag, en;
- het personeel momenteel veel tijd kost om rond te bellen naar verschillende instellingen om een bed voor een acute opname te zoeken;

overwegende dat:

- het vermoeden binnen de beroepsgroep is dat de bedden capaciteit niet aansluit bij de vraag;
- vrijwillige opnames in de praktijk niet meer mogelijk zijn, waardoor gewacht moet worden tot problematiek zodanig uit de hand is gelopen dat een gedwongen opname nodig is. Hierdoor worden opnames onnodig complex en duur, en;
- het enerzijds veel werk zou besparen als er een centrale registratie komt van het aantal beschikbare bedden in Nederland. Anderzijds kan daarmee de vraag en aanbod door de tijd inzichtelijk worden gemaakt voor de staatssecretaris en beleid daarop aangepast worden;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister van VWS de mogelijkheden voor het opzetten van een bedden beschikbaarheidssysteem te laten onderzoeken;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Bescherming kiesstelsel**

Indiener: AAV Helmond

Woordvoerder: Michiel van Geel

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- geregeld volksvertegenwoordigers hun fractie verlaten vanwege een verschil van mening of conflict met de overige fractieleden;
- dat bij deze conflicten vaak blijkt dat er afspraken zijn gemaakt over teruggave van de zetel bij verlaten van de fractie of over het niet innemen van een voorkeurszetel;
- zowel op landelijk als lokaal niveau bij elke partij conflicten voorkomen, waarbij het argument wordt gebruikt dat de zetel de partij toebehoort;;
- hier in media de term "zetelroof" voor wordt gehanteerd waarmee de indruk wordt gewekt dat er iets onrechtmatigs gebeurt;
- de term "zetelroof" niet passend is bij de manier waarop ons kiesrecht is ingericht;

overwegende dat:

- iedere volksvertegenwoordiger op persoonlijke titel zitting neemt in het vertegenwoordigend orgaan;
- iedere volksvertegenwoordiger voor de Kieswet gelijk is;
- afspraken over het teruggeven van zetels bij vertrek uit de fractie strijdig zijn met de Kieswet;
- volksvertegenwoordigers zich zonder druk vrij moeten voelen om een afwijkend standpunt in te nemen.

draagt de Tweede Kamerfractie op:

- te streven naar het wettelijk strafbaar stellen van afspraken over het teruggeven van zetels of andere afspraken die strijdig zijn met de Kieswet of Gemeentewet;
- te streven naar een gelijk speelveld en gelijke rechten voor alle volksvertegenwoordigers, ook als zij zich afsplitsen van hun partij;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Stemrecht voor EU burgers woonachtig in Nederland**

Indiener: AAV Delft

Woordvoerder: Hessel Tijsseling

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- een toenemend aantal EU-burgers woont in andere lidstaten dan waar ze vandaan komen;
- ook in Nederland deze groep groeit;
- EU burgers in Nederland geen kiesrecht hebben bij de landelijke verkiezingen;

overwegende dat:

- D66 gelooft in het belang van internationale samenwerking en voorstander is van toenemende Europese integratie en een sterk Europa;
- algemeen stemrecht voor EU burgers in het land waar ze wonen deze Europese integratie kan versterken;
- Nederlandse wetgeving een voortrekkersrol kan vervullen op basis waarvan Nederland bij andere landen kan aandringen op reciprociteit en/of navolging;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te onderzoeken of het mogelijk is om EU-burgers die langer dan vijf jaar in Nederland woonachtig zijn voor de duur van hun verdere verblijf stemrecht te geven bij de landelijke verkiezingen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Train ook Afrikaanse hervormers**

Indiener: AAV Delft

Woordvoerder: Vincent van Roon

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- in veel landen in Afrika de voorvechters van de democratische rechtsstaat voor grote uitdagingen staan;
- Nederland via de bestaande programma's Matra en Shiraka al democratische hervormers en activisten traint in landen in Oost-Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika;
- ook D66 de Matra- en Shirakafondsen gebruikt om zusterpartijen en activisten te trainen;
- de Europese Commissie momenteel aan een Afrikastrategie werkt en in het najaar een top plaatsvindt van regeringsleiders van de Europese Unie en Afrikaanse Unie;
- het D66-verkiezingsprogramma in de context van migratie uit Afrika pleit voor "een stevig investerings- en hulpbeleid om de economische en rechtsstatelijke omstandigheden in landen van herkomst te verbeteren";

overwegende dat:

- de relatie tussen Europa en Afrika van toenemend strategisch belang is;
- het ondersteunen en trainen van Afrikaanse hervormers, mensenrechtenverdedigers en activisten een belangrijke steun in de rug is in hun werk voor democratischer samenlevingen;
- de Matra- en Shiraka-programma's een goed format bieden om die ondersteuning te geven.

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- ernaar te streven in de begroting van Buitenlandse Zaken voor 2021 naast Shiraka en Matra financiering op te nemen voor een op Sub-Sahara-Afrika gericht programma van equivalente grootte;
- deze financiering niet ten koste van de bestaande middelen voor Shiraka en Matra te laten gaan;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Studerende ouders**

Indiener: Anne-Marijke Podt e.a.

Woordvoerder: Anne-Marijke Podt

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- zwangere vrouwen en ouders voor ondersteuning of goede afspraken op het gebied van het onderwijs zijn aangewezen op de kennis en welwillendheid van de onderwijsinstelling waar ze studeren;
- studenten op het MBO op initiatief van Minister van Engelshoven binnenkort (eindelijk) recht hebben op 16 weken zwangerschaps- en bevallingsverlof, maar dat dit voorstel niet geldt voor studenten op HBO en WO opleidingen;
- zwangerschapsdiscriminatie verboden is volgens de Algemene Wet Gelijke Behandeling;
- onderzoek uit 2016 duidelijk maakt dat onderwijsinstellingen hun eigen verantwoordelijkheid voor het treffen van regelingen en voorzieningen onvoldoende nemen.

overwegende dat:

- D66 de onderwijspartij is;
- studerende zwangere vrouwen en studerende ouders veel praktische belemmeringen ervaren, zoals de slechte aansluiting van studie- of tentamenroosters op de kinderopvang of het ontbreken van een recht op zwangerschapsverlof;
- de combinatie studie en zwangerschap of zorg voor jonge kinderen voor veel zwangere studenten en studerende ouders zonder goede afspraken al snel een te zware belasting wordt die ze dwingt te stoppen met hun opleiding;
- hoewel HBO en WO geen formele aanwezigheidsplicht kennen, opleiding in de praktijk vrijwel nooit af te ronden zijn zonder ook daadwerkelijk aanwezig te zijn;
- ook een deeltijdopleiding lastig te combineren kan zijn met zwangerschap of zorgtaken door de afhankelijkheid van specifieke lestijden of examenmomenten;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- voorstellen te doen voor beleid gericht op beperking van studievertraging en uitval van (op alle niveaus) studerende zwangere vrouwen en jonge ouders die studie en zorgtaken combineren, waarbij te denken valt aan:
  - een protocol waarin voorzieningen, rechten en regelingen worden vastgelegd voor studenten die zwangerschap of zorgtaken voor jonge kinderen en studie combineren verplicht te stellen voor alle onderwijsinstellingen;
  - het uitbreiden van het zwangerschapsverlof naar studenten van HBO en WO;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Mogelijkheid bankrekening voor Nederlanders buiten Nederland**

Indiener: AAV Midden Brabant, AAV USA, AAV België & Luxemburg

Woordvoerder: Thomas Peutz

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- verschillende Nederlandse banken, zoals Rabobank, ABN Amro en Aegon, eenzijdig bankrekeningen aan het opheffen zijn van Nederlanders die buiten de EER wonen;

overwegende dat:

- dit gebeurt in het kader van verscherpte wet- en regelgeving waardoor bepaalde bancaire diensten niet langer buiten de EER aangeboden worden;
- Nederlandse rekeninghouders slechts enkele maanden de tijd krijgen om al hun gelden weg te zetten;
- toenmalig Tweede Kamerlid Wouter Koolmees hier al in 2016 zonder resultaat Kamervragen over heeft gesteld;
- dit probleem hoogstwaarschijnlijk ook Nederlanders in het Verenigd Koninkrijk (VK) zal treffen wanneer het VK de EU verlaten heeft en mogelijk ook de EER verlaat;
- een externe niet-Nederlandse bank extra transferkosten per transactie met zich meebrengt, waardoor in bijzonder Nederlandse gepensioneerden buiten de EER worden getroffen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- vóór de aankomende stembusgang met een voorstel te komen dat regelt dat Nederlanders buiten Nederland ten minste één Nederlandse bankrekening naar keuze mogen openen en behouden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Voorkomen afbraak sociaal domein bij gemeenten**

Indiener: AAV Voorst

Woordvoerder: Wim Vrijhoef

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- in opdracht van Binnenlands Bestuur Frontin PAUW een peiling heeft verricht naar zowel omvang als aard van gemeentelijke tekorten;
- uit de peiling blijkt dat driekwart van de gemeenten kampt met een financieel tekort;
- tevens blijkt waar de grotere gemeenten met een gat van 1 tot 1,5 procent in hun begroting zitten, de kleintjes in 2020 2 procent tekort komen ten opzichte van hun totale begroting;
- verreweg de meeste gemeenten er daarom voor kiezen om te gaan bezuinigen. Het mes blijkt vooral in het sociaal domein te worden gezet, de voornaamste bron van de tekorten;

overwegende dat:

- bij het aantreden van Rutte III de gemeenten een forse groei (accres) van het gemeentefonds in het vooruitzicht gesteld kregen. Noodzakelijk om de oplopende kosten van het sociaal domein op te vangen;
- die accessen daarna echter circulaire op circulaire telkens naar beneden zijn bijgesteld;
- het kabinet met maatregelen zoals invoering van het abonnementstarief de financiële problemen alleen maar vergroot heeft;
- de groei van de economie ook aan gemeentes ten goede moet komen en niet een bezuinigingsgolf met zich mee zou moeten brengen;
- het zowel ongewenst is om op de opgebouwde vernieuwende aanpak van het sociaal domein te gaan bezuinigen als om via belastingverhogingen de op rijksniveau beoogde koopkrachtverbetering teniet te gaan doen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de regering op te roepen de oorspronkelijk beoogde groei van het gemeentefonds versneld door te voeren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken.

Titel motie: **Uitholling lokale leefbaarheid rem op kansengelijkheid**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Jeroen Koning

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de decentralisatie van de zorg, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning gepaard is gegaan met een forse bezuiniging (circa 1,5 miljard euro op een totaal van 10,5 miljard euro);
- veel gemeenten door deze decentralisatie de begroting niet rond kunnen krijgen;
- de gemeenten moeten snijden in essentiële voorzieningen als op bibliotheken, sportverenigingen, zwembaden, openbaar groen en andere voorzieningen;
- de lokale leefbaarheid afneemt en de kansengelijkheid toeneemt;

overwegende dat:

- gemeenten door de decentralisatie en de daarmee gepaard gaande hoge kosten hun begrotingsautonomie dreigen te verliezen;
- de rijksoverheid het huishoudboekje keurig op orde heeft;
- de staatsschuld is gedaald tot onder de 50% van het bnp door extra aflossingen;
- de Nederlandse staat tegen een zeer lage (soms negatieve) rente kan lenen op de kapitaalmarkt;
- de Nederlandse staat zich moet inzetten voor behoud van de lokale leefbaarheid;
- mensen in staat gesteld moeten worden om deel te kunnen (blijven) nemen aan de samenleving;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de begrotingsautonomie van de gemeenten te bewaken. En daarnaast te pleiten voor een gemeentelijk leefbaarheidsfonds waaruit het behoud van de lokale leefbaarheid financieel kan worden ondersteund;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Het effect van een CO2-heffing op ons voedselaanbod en op de voedselketen**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Nederland zelfvoorzienend kan zijn qua voedselproductie aangezien 70% van de Nederlandse landbouwproducten geëxporteerd wordt;
- er echter aanzienlijke hoeveelheden voedselproducten in supermarkten geïmporteerd worden;
- er voor de grote voedselproductie van Nederland veel veevoeder wordt geïmporteerd;
- er bij het vervoer van geïmporteerde voedselproducten en veevoeder veel koolstofdioxide wordt uitgestoten;

overwegende dat:

- een CO2-heffing ervoor zorgt dat de milieubelasting van geïmporteerde voedselproducten en veevoeder wordt doorberekend in de prijs daarvoor;
- deze heffing ervoor zorgt dat een groter deel van de voedselproducten in de supermarkten in of nabij Nederland wordt geproduceerd;
- deze heffing ervoor zorgt dat een groter deel van deze voedselproducten ook geproduceerd wordt met grondstoffen in of nabij Nederland;
- er hierdoor mogelijk meer lokale en/of kortere ketens tussen boeren en supermarkten kunnen ontstaan;
- dit meer mogelijkheden biedt om gespecialiseerde kwaliteitsproducten te ontwikkelen;
- boeren en tuinders zich hierdoor in een betere positie bevinden om de kosten voor hun product door te berekenen in de prijs;
- de meer regionale voedselproductie impact zal hebben op ons voedselaanbod;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een onderzoek in te stellen naar het effect van een CO2-heffing op ons voedselaanbod en op de keten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Gelijktrekken minimum jeugdloon**

Indiener: Ernst Stam e.a.

Woordvoerder: Ernst Stam

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- rondkomen van het minimum loon voor volwassenen voldoende uitdagingen met zich meebrengt;
- er geen andere prijzen, of andere huur wordt gerekend aan jongeren onder de 21 jaar;
- volwassenen met afstand tot de arbeidsmarkt een concurrentienadeel ondervinden door het minimum jeugdloon;

overwegende dat:

- de overheid inkomsten misloopt (belasting) en extra kosten maakt (uitkeringen) door het minimum jeugdloon;
- ons belastingstelsel zeer complex is en elke versimpeling welkom is;
- de huidige conjunctuur stelselwijzigingen toelaat;
- we het voor de belastingdienst niet leuker, maar wel makkelijker kunnen maken door het minimum jeugdloon gelijk te trekken met het minimumloon voor volwassenen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich uit te spreken voor het gelijktrekken van het minimum jeugdloon naar het minimumloon voor volwassenen ;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Dicht het lek in de gemeentefinanciering**

Indiener: Ernst Stam e.a.

Woordvoerder: Ernst Stam

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de decentralisatie van zorg, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning gepaard ging met een forse bezuiniging (circa 1,5 miljard op een totaal van 10,5 miljard, ~14% dus);
- gemeenten onvoldoende geëquipeerd bleken om de gedecentraliseerde taken uit te voeren;
- gemeenten de begroting niet rond krijgen zonder te snijden in essentiële voorzieningen;
- de rijksoverheid het huishoudboekje keurig op orde heeft;
- de gemeente opdraait voor de kosten van de controles, uitvoering en inning van de gelden ten gevolge van de participatiewet;
- de rijksoverheid de baten van dit stelsel, de door de gemeente geïnde gelden, opstrijkt;

overwegende dat:

- de bezuiniging in de decentralisatie structureel 1,5 miljard aan kosten van het rijk afwentelt op de gemeenten;
- daar bovenop door deze situatie een verborgen geldstroom van gemeente naar het rijk is ontstaan;
- een groot aantal voorzieningen voorgoed dreigt te verdwijnen ten gevolge van de eerder genoemde afwenteling van kosten door de rijksoverheid op de gemeenten;
- de gemeenten hierdoor hun begrotingsautonomie dreigen te verliezen;
- de decentralisatie niet gepaard ging met 'minder regeldruk voor inwoners', zoals vermeld wordt op de website van de rijksoverheid;
- het sinds de invoering van de participatiewet gemeen goed is geworden burgers te beboeten, te korten of geld terug te vorderen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor het verlagen van de uitvoeringslasten die de gemeenten ondervinden door de opgelegde wettelijke taken en het bewaken van de begrotingsautonomie van de gemeenten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Afschaffing kostendelersnorm**

Indiener: Ernst Stam e.a.

Woordvoerder: Ernst Stam

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de woningmarkt oververhit is en er in de grote steden een woningnood heerst;
- een 'tandenborstelcontrole' als zeer vernederend wordt ervaren;
- er op dit moment circa veertigduizend daklozen verblijven in Nederland;
- de betrokken organisaties uitvoeringsproblemen hebben door de complexiteit van de regels;
- de bureaucratie gestaag blijft groeien;
- uitkeringsgerechtigden vaak kampen met schuldenproblematiek door ondoorzichtige regels en onverwachte effecten daarvan;
- de versoeringen van het sociale vangnet effectief hebben geleid tot een kafkaësk systeem;
- er in de huidige conjunctuur en financieel-economische situatie ruimte is voor hervormingen in het belasting- en subsidiestelsel;

overwegende dat:

- de kostendelersnorm de druk op de woningmarkt verhoogd;
- de overheid haar burgers niet zou moeten willen vernederen;
- door de huidige omvang van de bureaucratie, democratische processen onder druk staan. (Computer says no);
- het liberaal is, om de burger zelf te laten bepalen met hoeveel mensen zij in huis woont;
- de complexiteit van de regels, en daarmee de omvang van de benodigde bureaucratie, enkel verlaagd kan worden door regels af te schaffen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor het schrappen van artikel 22 a van de participatiewet, genaamd de kostendelersnorm;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Naamswijziging op basis van oorlogsverleden**

Indiener: Charlotte Pronk e.a.

Woordvoerder: Charlotte Pronk

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- nieuwe Nederlanders en statushouders, met een oorlogsverleden, zich onveilig kunnen voelen door het dragen van hun achternaam;
- een achternaamswijziging voor Nederlanders gerealiseerd kan worden bij wet;
- de wet limitatief van aard is en voorziet niet in een regeling om op basis van een gevoel van veiligheid de achternaam te wijzigen;

overwegende dat:

- veilig voelen voor Nederlanders op allerlei manieren nastrevenswaardig is;
- een onveilig gevoel ontstaat wanneer mensen met een bepaalde achternaam geassocieerd worden met hun oorlogsverleden door andersdenkenden uit diezelfde oorlog en waardoor het gevoel op een veilig gevoel (waar ook ter wereld) hen ontnomen wordt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- het mogelijk te maken voor de Nederlanders om op basis van hun oorlogsverleden hun achternaam in het vervolg te kunnen wijzigen voor hun veiligheid;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, wordt meegenomen in staand beleid Tweede Kamerfractie.

Titel motie: **Een gezonder Nederland door een belasting op vrije suikers**

Indiener: Jasper Klasen e.a.

Woordvoerder: Jasper Klasen

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- 51,2% van alle volwassenen overgewicht heeft, waarvan 15,4% obees is (CBS Statline, 2019);
- 12,8% van alle kinderen overgewicht heeft (CBS Statline, 2019);
- 3,7% van de totale ziektelast in Nederland toe te schrijven is aan (ernstig) overgewicht (RIVM, volksgezondheidszorg.info, 2018);
- de levensverwachting in Nederland met 2,3 jaar af zal nemen door overgewicht (OECD 'Heavy Burden of Obesity', 2019);
- een belasting op vrije suikers een effectief middel is dat al bestaat in 40 landen, en waardoor in het VK 50% van alle frisdranken nu minder toegevoegde-suikers bevatten met een netto suiker-reductie van 48% (NHS, 2018);
- ongezonde voeding ons jaarlijks 6 miljard aan zorg kost (Volksgezondheid Toekomst Verkenning, 2018);
- door overgewicht de jaarlijkse economische groei jaarlijks 2,7% minder zal zijn (OECD 'Heavy Burden of Obesity', 2019);

overwegende dat:

- een gezonde leefstijl en preventie voor D66 belangrijke uitgangspunten vormen;
- het huidige preventie-akkoord volgens het RIVM niet effectief genoeg gaat zijn in het terugdringen van obesitas, diabetes en hart- en vaatziekten;
- vrijblijvende maatregelen voor de industrie niet effectief zijn in het terugdringen van suikerconsumptie;
- overgewicht geen bewuste vrije keuze is, waarbij genetica, verslaving, opvoeding en de omgeving allemaal een belangrijke rol spelen;
- de toekomstige gevolgen van suiker op de gezondheid nauwelijks een rol spelen in consumentengedrag;
- een belasting op vrije suikers overgewicht en obesitas tegengaat en hierdoor preventief werkt tegen diabetes type 2, hart- en vaatziekten, en op termijn zorgt voor een 20% reductie van Alzheimer, kanker, leverfalen, en hersenbloedingen;
- een belasting op vrije suikers er vooral voor zal zorgen dat fabrikanten minder suikers toe voegen aan hun producten waardoor de prijsverhogingen mee zullen vallen;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- zich in te spannen voor de invoering van een belasting op vrije suikers;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Grootverbruikerskortingen op energie- en waterbelasting**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Sybren Bosch

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de gevolgen van klimaatverandering steeds sterker voelbaar worden, en daardoor ook de maatschappelijke druk op het nemen van snelle en effectieve klimaatmaatregelen toeneemt;
- de belasting op energie en water voor particuliere consumenten (kleinverbruikers) relatief hoog is - mede als doel om een besparingsprikkel te creëren terwijl grootverbruikers hierop een korting ontvangen en daardoor nauwelijks belasting betalen;

overwegende dat:

- deze ongelijkheid tussen groot- en kleinverbruikers een ongewenste situatie is;
- het afschaffen van de grootverbruikerskortingen over de belasting op energie en water een eenvoudig te nemen maatregel is;
- deze afschaffing voor grootverbruikerskorting tevens een betere businesscase voor energiebesparende maatregelen oplevert, zonder dat hier nieuwe subsidiemaatregelen voor nodig zijn;
- eventuele financiële nadelen die voor grootverbruikers hieruit voortvloeien gecompenseerd kunnen worden op aspecten die geen negatieve impact hebben op klimaat en/of grondstofverbruik;
- de doelstellingen uit het Energieakkoord voor 2020 naar verwachting niet worden gehaald, hetgeen weinig vertrouwen biedt voor het halen van de nog veel ambitieuzere doelstellingen voor 2030 uit het Klimaatakkoord

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor een snellere afbouw van de grootverbruikerskortingen op belasting op water en fossiele energie;
- waar het nodig is de financiële nadelen die hieruit voortvloeien te compenseren, dat te doen in aspecten die geen negatieve impact op klimaat of grondstofverbruik hebben.

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Versimpeling en vergroening van het belastingstelsel**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Sybren Bosch

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- zowel uit het politieke en financiële domein de roep komt dat het belastingstelsel te complex is geworden;
- door deze complexiteit het belastingstelsel voor een doorsnee belastingbetaler niet (meer) te begrijpen is, terwijl individuen en bedrijven die in staat zijn om slimme belastingadviseurs in te huren hiervan juist te profiteren;
- door deze complexiteit het lastig is om vooraf te bepalen hoe nieuwe maatregelen uitwerken;
- ons belastingstelsel er momenteel voor zorgt dat duurzame keuzes vaak financieel niet aantrekkelijk zijn, waardoor niet-duurzame keuzes in stand worden gehouden en zelfs worden gestimuleerd;

overwegende dat:

- het huidige belastingstelsel toe is aan versimpeling;
- deze versimpeling tevens de kans biedt om het belastingstelsel zodanig in te richten dat duurzame keuzes aantrekkelijk zijn en worden gestimuleerd;
- versimpeling en vergroening van het belastingstelsel elkaar kunnen versterken;
- D66 momenteel twee bewindspersonen op belastingzaken heeft, hetgeen voor de partij dé kans is om zich hierin te profileren;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- in het herzien van het belastingstelsel allereerst te sturen op een sterke versimpeling van het belastingstelsel;
- bij deze herziening daarnaast expliciet het stimuleren van duurzame keuzes en het ontmoedigen van niet-duurzame keuzes hierbij als één van de uitgangspunten te nemen;
- actief uit te dragen dat versimpeling en vergroening van het belastingstelsel in één grote herziening kunnen worden doorgevoerd;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **De woningopgave moet circulair**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Frank Nouws

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er in Nederland momenteel een grote woningbehoefte bestaat en in diverse bestuurslagen hier grote urgentie aan wordt gegeven;
- in Nederland we de komende decennia 1 mln huizen gaan bouwen en, vanwege de energietransitie, 7 mln gaan verbouwen. Gebouwen die er waarschijnlijk (nog)meer dan 50 jaar zullen staan;
- deze woningopgave momenteel op veel plaatsen in Nederland concreet wordt uitgewerkt;
- Nederland de ambitie heeft om in 2050 100% circulair te zijn;
- bij private partijen diverse initiatieven worden ontplooid om in diverse facetten van bouwen, verbouwen en gebiedsontwikkeling aan deze circulaire ambitie invulling te geven;
- diverse pilots al hebben aangetoond dat dit zowel economische als sociaal maatschappelijke meerwaarde oplevert;

overwegende dat:

- er in de woningopgave momenteel keuzes gemaakt worden die niet of lastig zijn terug te draaien, maar gedurende de komende decennia wel bepalend zullen zijn;
- gezien de ambitie om in Nederland in 2050 een 100% circulaire economie te hebben, is het cruciaal dat dit nu ook in deze woningopgave wordt doorgevoerd;
- de urgentie van de woningopgave er niet toe mag leiden dat deze circulaire ambities hierbij in het gedrang komen;
- deze opgave juist als een kans gezien moet worden om kennis en ervaring op het gebied van circulair bouwen, verbouwen en gebiedsontwikkeling verder te ontwikkelen en op te schalen, hetgeen ook weer nieuwe (economische) kansen biedt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- expliciet uit te dragen dat alle overheden er bij de versnelde invulling van de huidige woningbehoefte er actief op aan moeten sturen dat de bouw, verbouw en gebiedsontwikkeling via circulaire uitgangspunten tot stand komen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Veranker de kringlooplandbouw**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- we steeds vaker worden geconfronteerd met schaarse productiemiddelen in de landbouw en we daardoor genoodzaakt zijn deze steeds doelmatiger in te moeten zetten, wil de wereldbevolking zich blijven voeden;
- boeren daardoor tenminste dezelfde financiële marge moeten creëren met een lagere input van stikstof en fosfaat;
- we met de huidige landbouwproductie veel stikstof en fosfaat verliezen die onder andere terecht komt in kwetsbare natuurgebieden;

overwegende dat:

- de kringlooplandbouw de fosfaat- en stikstofverliezen kan reduceren door het sluiten van deze kringlopen;
- grondgebonden landbouw helpt bij het sluiten van kringlopen door zoveel mogelijk veevoer van eigen land te produceren met zo weinig mogelijk input bemesting en veevoer van buitenaf aan te voeren;
- LTO reeds doelstellingen heeft geformuleerd voor 2025 voor grondgebonden landbouw;
- een techniek zoals bioraffinage van tal van primaire stromen en reststromen ervoor zorgt dat dieren zo doelmatig mogelijk veevoeder omzetten in eigen eiwitten;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- kwantitatieve doelstellingen te formuleren voor het terugdringen van de stikstof- en fosfaatoverschotten en de uitstoot van broeikasgassen uit de landbouwsector;
- tevens doelstellingen te formuleren ten aanzien van de maximale afstand waarop grondstoffen voor veevoeder wordt aangevoerd en waarover mest wordt afgezet;
- een plan op te stellen om de hiermee samenhangende voedselconversie te verbeteren door de inzet van bioraffinage en hiermee rekening te houden in de keuze van veevoedergrondstoffen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Naar een milieubijdrage op stikstof en fosfaat**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Nederland tweede exporteur van hoogkwalitatieve landbouwproducten is door een grote concentratie van intensieve landbouwactiviteit;
- deze positie is onder meer opgebouwd door het gebruik van kunstmest en de import van veevoer;
- dit leidt tot een overschot van fosfaat en stikstof in het milieu en dit terecht komt in onder andere kwetsbaar natuurgebied;
- we wereldwijd doelmatiger om moeten gaan met stikstof, fosfaat en andere mineralen voor een duurzame voedselproductie;

overwegende dat:

- een milieubijdrage op stikstof en fosfaat leidt tot een lager gebruik van kunstmest, minder import van veevoeder en stimuleert hergebruik van stikstof en fosfaat;
- deze milieubijdrage ervoor zorgt dat de landbouwsector of minder exporteert en/of doelmatiger met stikstof en fosfaat omgaat;

verzoekt de Tweede Kamerfractie en de Europese Fractie:

- zich in te spannen voor een milieubijdrage op stikstof en fosfaat in de veevoer en (nieuwe) kunstmest van buiten de EU, die toeneemt in de tijd,;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Inzet van een milieubijdrage voor een beloningssysteem**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Nederland tweede exporteur van landbouwproducten is door een grote concentratie van hoogkwalitatieve intensieve landbouwactiviteit;
- deze positie is onder meer opgebouwd door het gebruik van kunstmest en de import van veevoer
- dit leidt tot een overschot van fosfaat en stikstof in het milieu en dit komt terecht in onder andere kwetsbaar natuurgebied;

overwegende dat:

- een milieubijdrage op stikstof en fosfaat doelmatiger gebruik van deze mineralen tot gevolg heeft in de sector;
- een milieubijdrage mogelijk beter betaald kan worden door grotere en intensieve bedrijven dan door kleinere en extensievere bedrijven;
- een beloningssysteem ervoor kan zorgen dat kleinere bedrijven investeringen in een doelmatiger gebruik van mineralen beter kunnen betalen;
- als het beloningssysteem gefinancierd wordt vanuit een milieubijdrage op stikstof en fosfaat dit ervoor zorgt dat het geld binnen de sector blijft;
- we doelmatiger om moeten gaan met stikstof, fosfaat en andere mineralen, we stank moeten reduceren, diervriendelijker moeten produceren en de diergezondheid en humane gezondheid moeten verbeteren voor een duurzamere voedselproductie;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een onderzoek in te stellen om de mogelijkheden van een beloningssysteem voor doelmatig gebruik van stikstof, fosfaat en andere mineralen op te zetten;
- hierbij te onderzoeken of dit beloningssysteem gefinancierd kan worden vanuit een milieubijdrage op stikstof en fosfaat;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Naar een meer divers aanbod van verdienmodellen in het landbouwonderwijs**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- van de 55.000 boerenbedrijven er in Nederland 25.000 in handen van boeren ouder dan 55 jaar zijn, hiervan hebben 15.000 geen opvolger bleek al uit cijfers van het CBS in 2016;
- de huidige verdienmodellen in de landbouw onder druk staan vanwege een lage prijs voor de producten enerzijds en een hoge kostprijs anderzijds;

overwegende dat:

- de huidige situatie in de Nederlandse landbouw vraagt om opvolgers die worden geschoold in nieuwe verdienmodellen;
- er echter in het huidige landbouwonderwijs voornamelijk aandacht wordt besteed aan schaalvergroting en bulkproductie als verdienmodel en nauwelijks aan andere verdienmodellen;
- de Nederlandse landbouw voor grote uitdagingen staat om fosfaat- en stikstofoverschotten en de uitstoot van broeikasgassen te reduceren, om gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen te verminderen, om de kwaliteit van de bodem te verbeteren, diervriendelijker te werken en tot slot de menselijke en dierlijke gezondheid te waarborgen;
- deze uitdagingen vragen om onorthodoxe en/of innovatieve investeringen van de boer terwijl de boer deze niet kan doorbelasten in de verkoopprijs voor zijn/haar producten;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister van landbouw, natuur en voedselkwaliteit zich in te laten spannen om aantoonbaar meer verdienmodellen op te nemen in het curriculum van het landbouwonderwijs op alle niveaus;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Hoogwaardig onderwijs verdient een hoogwaardige evaluatie**

Indiener: Ingrid Weerts e.a.

Woordvoerder: Ingrid Weerts

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de Nationale Studenten Enquête (NSE) het enige evaluatiemiddel is dat het volledige Hoger Onderwijs op grote schaal onder de loep neemt;
- de NSE een belangrijk instrument is voor studiekeizers en hun ouders;
- de NSE na een lange periode aan klachten van de VH en de VSNU nu geëvalueerd wordt;

overwegende dat:

- bij die evaluatie niemand uit de lokale medezeggenschap (opleidingscommissies) wordt meegenomen, terwijl de NSE juist hier vaak in de prullenbak belandt;
- grote hoeveelheden NSE-data door lage opkomst door instellingen als "onbruikbaar" worden bestempeld (in het geval van de Universiteit Utrecht bij 44% van de opleidingen);
- deze data aan studiekeizers toch als betrouwbaar wordt gepresenteerd;
- de aan studiekeizers gepresenteerde data wordt opgebouwd uit maar 23% van de gestelde vragen;
- het onduidelijk is wat er met overige data gebeurt;
- grote hoeveelheden informatie wel worden ingezameld, maar überhaupt niet bij de medezeggenschap belanden;
- bij een groot deel van de vragen binnen de NSE meerdere interpretaties mogelijk zijn;
- het binnen de NSE niet herleidbaar is in welke studiefase studenten bepaalde antwoorden geven;
- elke studie wordt gewogen op basis van dezelfde vragen, hoewel het toevoegen van enkele sectorspecifieke vragen meer recht zou doen aan de realiteit;
- er meerdere (uitgebreid toegelichte) bezwaren te vinden zijn in het document "Jonge Democraten vrezen voor kwaliteit NSE, beschikbaar via <http://bit.ly/D66-NSE>";

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister te verzoeken de opdracht voor een grootschalige onderwijsenquête opnieuw te formuleren en uit te zetten, wanneer na de evaluatie onvoldoende recht is gedaan aan de bestaande bezwaren uit het document: "Jonge Democraten vrezen voor kwaliteit NSE";

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Dicht de orgasmekloof**

Indiener: Ingrid Weerts e.a.

Woordvoerder: Ingrid Weerts

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er binnen seksuele voorlichting in het voortgezet onderwijs over het algemeen alleen aandacht is voor seksuele gezondheid en voortplanting;

overwegende dat:

- genot, respect en diversiteit drie cruciale elementen van seks zijn;
- mensen tussen de 18 en de 35 hun seksuele voorlichting met terugwerkende kracht een 5,8 geven volgens NPO Brandpunt;
- door het verbeteren van voorlichting omtrent het vroegtijdig bespreekbaar maken van een aan-/afwezige kindervens het aantal kinderen dat in een kansarme situatie wordt geboren kan worden teruggebracht (zie 'Kansrijke Start: de eerste 1000 dagen' van Pharos);
- de stem van het individu altijd de voornaamste rol zou moeten spelen in beslissingen over het eigen lichaam;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister van OCW met de portefeuille voortgezet onderwijs op te roepen binnen seksuele voorlichting in het voortgezet onderwijs aandacht voor genot bij alle betrokken partijen deel uit zou moeten maken van het curriculum;
- aan de minister kenbaar te maken dat binnen deze voorlichting wanneer en hoe wederzijdse instemming plaatsvindt onderwerp van gesprek dient te zijn en de minister op te roepen dit op te nemen in het curriculum van het voortgezet onderwijs;
- de minister op te roepen dat binnen het curriculum van het voortgezet onderwijs aandacht besteed dient te worden aan seksuele diversiteit en daarbij tenminste uitgelegd dient te worden hoe seks tussen mensen van hetzelfde geslacht werkt;
- aan de minister kenbaar te maken dat binnen seksuele voorlichting een vroegtijdig gesprek tussen partners over een kindervens genormaliseerd zou moeten worden en dat onderwijs hierover deel uit zou moeten maken van het curriculum;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **D66 als koploper voor Nederlanders in het buitenland**

Indiener: AAV Regio Buitenland

Woordvoerder: Arthur van Benthem

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- naar schatting ruim één miljoen Nederlanders woonachtig is in het buitenland;
- een groot deel van hen intensief bij Nederland betrokken blijft en een bron van kennis, ervaring en connecties is voor de Nederlandse economie;
- deze groep staatsburgers, ondanks recente verbeteringen op verschillende gebieden, nog steeds tegen velerlei problemen aanloopt op het gebied van o.a. nationaliteit, stemrecht, bankieren, pensioenen en sociale voorzieningen;
- D66 zich sinds jaar en dag inzet voor Nederlanders in het buitenland en buitenproportioneel veel stemmen werft binnen deze electoraal belangrijke groep;

overwegende dat:

- D66 de afgelopen jaren veel bereikt heeft voor Nederlanders in het buitenland, zoals het aankomende wetsvoorstel om stemrecht voor de Eerste Kamer te verwezenlijken, het vereenvoudigen van het stemproces via permanente registratie, en uitbreiding van dienstverlening op ambassades en consulaten;
- er op belangrijke thema's nog veel te bereiken valt, in bijzonder het verwezenlijken van dubbele nationaliteit, het oplossen van de problemen rond het eenzijdig opzeggen van bankrekeningen door Nederlandse banken en de schrijnende situatie van veel oud-Nederlanders die automatisch het Nederlanderschap verloren hebben;

verzoekt de Tweede en Eerste Kamerfractie en het Landelijk Bestuur:

- uitvoering te geven aan de afspraken gemaakt in het regeerakkoord die betrekking hebben op de (rechts)positie van Nederlanders in het buitenland, met name die aangaande de modernisering van het nationaliteitsrecht;
- D66 in de aankomende verkiezingen extra te profileren als dé internationaal georiënteerde partij die altijd voorop heeft gelopen, en koploper zal blijven, om Nederlanders in het buitenland als waardevolle staatsburgers bij Nederland betrokken te houden, en opkomt voor de rechten en belangen van deze groep kiezers;
- deze extra profilering vorm te geven via een actieplan voor Nederlanders in het buitenland en een prominente vermelding in het verkiezingsprogramma;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, wordt meegenomen in staand beleid Tweede Kamerfractie.

Titel motie: **Behoud en stimuleer biologische land- en tuinbouw rond Natura 2000-gebieden**

Indiener: AAV Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Jurgen Elshof

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de biologische land- en tuinbouw al decennia lang een duurzame en een op sluitende kringloop gerichte vorm van landbouw en voedselproductie is;
- boeren en tuinders beschikken over veel ervaring, kennis en inzicht op het gebied van extensieve en natuurinclusieve kringlooplandbouw;
- de stikstof emissies per hectare in de biologische landbouw duidelijk lager zijn dan bij de traditionele bedrijven;
- in de huidige voorstellen en regelgeving geen onderscheid wordt gemaakt in het type landbouwbedrijven;

overwegende dat:

- veel betrokkenen in de biologische land- en tuinbouw vrezen dat er enkel generieke maatregelen komen voor landbouwbedrijven in de omgeving van natuurgebieden;
- het vertrouwen van financiers hierdoor daalt zodat het voortbestaan van dergelijke biologische bedrijven sterkt daalt en de bedrijfsvoering en -opvolging negatief beïnvloedt;
- dat biologische landbouwbedrijven op functionele plekken in of rond Natura2000 gebieden op dit moment al hun ontwikkeling "on hold" hebben gezet, en zo andere taken zoals natuurbeheer, stimuleren weidevogelstand, herstel van biodiversiteit en bewaken kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, ook onder druk komen dan wel op slot staan;
- dat biologische landbouwbedrijven geen pesticiden gebruiken en dit voordelig is voor omliggende natuurgebieden;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- niet akkoord te gaan met enkel generieke maatregelen over de landbouw maar onderscheid te maken tussen intensieve traditionele landbouw en biologische land- en tuinbouw en daarbij biologische land- en tuinbouwbedrijven in of rond Natura 2000 gebieden te stimuleren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Huur is (illegaal) duur**

Indiener: Casper Jongeling e.a.

Woordvoerder: Casper Jongeling

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- er een wettelijk maximum is aan de hoogte van de huur van sociale huurwoningen (het puntensysteem);
- deze norm niet actief wordt gehandhaafd;
- honderdduizenden huurders van sociale huurwoningen te veel huur betalen;
- de Woonbond heeft opgeroepen om het vragen van te hoge huren strafbaar te stellen;
- de Huurcommissie heeft aangegeven het aantal zaken niet aan te kunnen;
- de verhuurder na het verliezen van een zaak bij de Huurcommissie de volgende huurder weer een te hoge huur kan berekenen;
- in 75% van de zaken bij de Huurcommissie de huurder in gelijk wordt gesteld;

overwegende dat:

- er een grote (waargenomen) machtsverhouding is tussen verhuurder en huurder;
- huurders vaak geïntimideerd of bedreigd worden als ze in actie willen komen tegen een te hoge huur;
- er door intimidatie, het niet hebben van de vereiste (juridische) kennis of door de hoge woningnood een hoge drempel is om melding te maken van een te hoge huur;
- een kamer (een vorm van sociale huur) in 2019 gemiddeld rond de 450,- per maand kost, hetgeen waarschijnlijk ongeveer 200,- meer is dan wettelijk is toegestaan;
- er door deze (al illegale) uitbuiting honderden miljoenen per jaar van mensen met een laag inkomen naar vermogende verhuurders vloeien;
- minister Ollongren een wetsvoorstel heeft ingediend over de huurmarkt die dit probleem niet ondervangt;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- zich in te spannen om proactieve controle op huurprijzen in de sociale huursector te realiseren;
- een wetsvoorstel in te dienen dat het mogelijk maakt om overtredende verhuurders strafrechtelijk te vervolgen en/of bestuursrechtelijk te beboeten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Europese Spoorautoriteit**

Indiener: Annabel Broer e.a.

Woordvoerder: Stijn Wenders

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de EU per het Akkoord van Parijs tot doel gesteld heeft om CO₂-emissies met 50-55% te verminderen tegen 2030;
- een groot deel van wereldwijde CO₂-emissies afkomstig zijn van de luchtvaart;
- individuele EU-lidstaten hebben uitgesproken korte-afstandsvluchten te willen verminderen ten gunste van treinverkeer;

overwegende dat:

- hogesnelheidstreinen het meest duurzame alternatief zijn voor korte-afstandsvluchten;
- het verstedelijkte Europese continent zeer geschikt is voor grootschalige spoormobiliteit;
- sterkere ruimtelijke verbindingen tussen centrale en perifere delen van de Europese Unie gunstig zijn voor zowel de economische ontwikkeling van deze regio's als de culturele verstandhouding ertussen;
- nationale hogesnelheidsnetwerken vaak niet verbonden zijn in een efficiënt internationaal netwerk;
- nationale spoor- en treinsystemen vaak onverenigbaar zijn op een technisch niveau;
- de ontwikkeling van spoorinfrastructuur een prijzige zaak is;
- onderhandelingen tussen staten over deze infrastructures complexer worden naarmate het aantal deelnemende staten toeneemt;

verzoekt de D66-delegatie van het Europese Parlement:

- De Europese Commissie op te roepen een Europese spoorautoriteit op te zetten die kan toezien op de ontwikkeling en aanleg van een Europees hogesnelheidsnetwerk dat de belangrijkste steden en regio's in de Europese Unie verbindt, en die de mogelijkheden kan onderzoeken om dit net uit te breiden naar niet-lidstaten op het continent;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Ruimhartig compensatiepakket marinierskazerne Vlissingen**

Indiener: Judith Keijmel-den Boer e.a.

Woordvoerder: Peter de Kraker

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Zeeland een bestuurlijke overeenkomst heeft om de marinierskazerne van Doorn naar Vlissingen te verhuizen;
- de provincie Zeeland, de gemeente Vlissingen en het Waterschap Scheldestromen investeringen hebben gedaan om zorg te dragen voor de komst van de kazerne;
- het Kabinet eenzijdig heeft besloten af te zien van de verhuizing van de marinierskazerne naar Vlissingen;
- door de bestuurlijke samenvoeging van veel overheidsdiensten er al veel werkgelegenheid uit Zeeland is vertrokken;

overwegende dat:

- de komst van 1.800 mariniers met hun gezinnen naar Zeeland een belangrijke impuls betekende voor de gehele Zeeuwse samenleving en de economie in het bijzonder;
- door Ecorys zijn de extra bestedingen als gevolg daarvan geraamd op € 28 miljoen per jaar, die al vanaf 2017 gerealiseerd zouden worden;
- het niet door laten gaan van de verplaatsing naar Vlissingen de sociaaleconomische impuls voor Zeeland er niet zal zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te zorgen voor een ruimhartig compensatiepakket met de volgende vergoedingen voor Zeeland:
  - vergoeding van de gemaakte (in)directe kosten door de Zeeuwse overheden. Dat gaat niet alleen om de fysieke investeringen, maar ook om kosten voor onderzoeken, ambtelijke inzet, voorbereiding, huidige proceskosten etc.;
  - andere, nieuwe investeringen, die een vergelijkbaar effect hebben als de verhuizing van het korps mariniers gehad zou hebben (gericht op lange termijn, extra arbeidsplaatsen en nieuwe inwoners);
  - investeringen voor Zeeland als vestigingsregio;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Internationaal Betaalsysteem Spoorvervoerder**

Indiener: Annabel Broer e.a.

Woordvoerder: Stijn Wenders

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- de EU per het Akkoord van Parijs tot doel gesteld heeft om CO₂-emissies met 50-55% te verminderen tegen 2030;
- een groot deel van wereldwijde CO₂-emissies afkomstig zijn van de luchtvaart;
- individuele EU-lidstaten hebben uitgesproken korte-afstandsvluchten te willen verminderen ten gunste van treinverkeer;

overwegende dat:

- hogesnelheidstreinen het meest duurzame alternatief zijn voor korte-afstandsvluchten;
- internationaal treinverkeer aangemoedigd mag worden;
- vrij verkeer van personen een van de fundamentele principes van Verdrag van Schengen is;
- verschillende ticketaanbieders verschillende tijden, prijzen, routes en overstappen aanbieden;
- dit het boeken van internationale treintickets ontoegankelijk, rommelig en verwarrend maakt;

verzoekt de D66-delegatie van het Europese Parlement:

- de Europese Commissie op te roepen zich in te zetten voor een toegankelijk, Schengen-wijd digitaal betaalsysteem voor nationale en internationale treintickets;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Commissie Woningmarkt**

Indiener: Annabel Broer e.a.

Woordvoerder: Stijn Wenders

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- het woningtekort hoog is;
- dit tekort volgens prognose nog tot minstens 2024 zal blijven toenemen;
- dit tekort tevens volgens prognose zeker niet voor 2030 zal zijn weggewerkt;
- zowel koop- als huurprijzen daarmee zullen blijven stijgen;
- vooral jongeren en mensen met een laag inkomen het effect hiervan zullen merken;
- de overheid grondwettelijk verplicht is maatregelen te treffen ter 'Bevordering van voldoende woongelegenheid';

overwegende dat:

- op 23 januari 2020 het eindrapport van de Commissie Regulering van Werk ('Commissie Borstlap') werd gepresenteerd, dat een stelselanalyse van de arbeidsmarkt bevat;
- dit rapport politieke duidelijkheid heeft geschapen over de oorzaken van en oplossingen voor de problemen op de arbeidsmarkt;
- dergelijke rapporten ook bestaan over het toeslagenstelsel en het belastingstelsel;
- er ambtelijke beleidsstukken, agenda's, nota's en visies bestaan, maar deze niet raken aan een stelselanalyse door een wetenschappelijke commissie zoals die voor voorgenoemde beleidsterreinen gepubliceerd zijn;
- de woningnood hoog is, alleen maar zal toenemen en op korte termijn niet opgelost zal worden;
- de woningnood derhalve een belangrijk onderwerp zal zijn in de formatie na de verkiezingen van 2021;
- er daarmee behoefte bestaat tot een stelselanalyse van de woningmarkt en politieke duidelijkheid over de oorzaken van en oplossingen voor de huidige wooncrisis;
- er momenteel, gezien het woondebat van 19 februari 2020, geen overeenstemming bestaat over deze zaken;
- dit kan leiden tot een ineffectief of ondermaats maatregelenpakket tegen de woningnood na de volgende formatieonderhandelingen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de Minister van Wonen op te roepen tot het instellen van een Commissie Wonen, die als taak heeft een stelselanalyse op de woningmarkt los te laten om bouwstenen voor de oorzaken van en oplossingen voor de woningnood in kaart te brengen vóór de komende formatieperiode;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Verenigde brugklas**

Indiener: Annabel Broer e.a.

Woordvoerder: Leonie Janssen

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- D66 kansengelijkheid hoog in het vaandel heeft staan;
- Nederland in vergelijking met andere Europese landen erg vroeg selecteert;

overwegende dat:

- er uit internationaal onderzoek meermaals is gebleken dat Nederland achterblijft als het gaat om deelname van achterstandsleerlingen en niet-westerse allochtonen aan het hoger onderwijs;
- kinderen uit hogere sociale milieus eerder naar een hoger niveau in het vervolgonderwijs gaan dan kinderen met dezelfde capaciteiten uit een lager sociaaleconomisch milieu;
- zogenaamd vroeg selecteren leidt tot meer kansen ongelijkheid omdat is gebleken dat kinderen sneller het opleidingsniveau van ouders opvolgen;
- niet alleen leerlingen uit lagere sociale milieus blijken te profiteren van heterogene klassen maar ook de kinderen van uit hogere sociale milieus;
- er vaak wordt geselecteerd op basis van resultaten uit de eerste onderwijsjaren van leerlingen en dat deze leerresultaten van jonge leerlingen van nature grillig zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om de minister van OCW op te roepen om te komen met een voorstel om tijdens de eerste drie jaar van het voortgezet onderwijs brede klassen te vormen, die niet gebaseerd zijn op het niveau van de scholieren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Behoorlijk bestuur**

Indiener: Judith Keijmel-den Boer e.a.

Woordvoerder: Judith Keijmel-den Boer

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- het Kabinet in 2012 heeft besloten de marinierskazerne naar Vlissingen te verhuizen;
- de verhuizing in 2014 is vastgelegd in een bestuursakkoord tussen de provincie Zeeland, de gemeente Vlissingen, het Waterschap Scheldestromen en het Ministerie van Defensie;
- met het in januari 2020 genomen kabinetsbesluit inhoudende dat de marinierskazerne niet naar Vlissingen komt, de Rijksoverheid contractbreuk pleegt en het gerechtvaardigde vertrouwen in nakoming van de gesloten overeenkomsten schaadt;
- het een ongekend precedent is dat een contract tussen twee overheden van deze omvang en met deze maatschappelijke effecten wordt verbroken wegens veranderde bestuurlijke inzichten bij de Rijksoverheid;

overwegende dat:

- Rijk en regio moeten samenwerken om de grote opgaven het hoofd te kunnen bieden;
- de overheid een voorbeeldfunctie dient te hebben in de samenleving en overheden elkaar moeten kunnen vertrouwen in de nakoming van contracten;
- de wijze waarop dit Kabinet contractbreuk heeft gepleegd het vertrouwen in en het aanzien van de overheid ernstig schaadt en daarmee diepgaand afbreuk doet aan ons democratisch bestel;
- de Rijksoverheid in strijd heeft gehandeld met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur: het zorgvuldigheidsbeginsel, vertrouwensbeginsel en motiveringsbeginsel;
- dit nooit meer mag gebeuren, in geen enkele regio;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- lessen te trekken uit deze gang van zaken, zodat een dergelijk besluitvormingsproces nooit meer kan plaatsvinden;
- een motie in te dienen zodat de Tweede Kamer zich kan uitspreken over het grote belang van regio's en het feit dat regio's volwaardig partner van de Rijksoverheid zijn in de aanpak van de grote opgaven van de toekomst van Nederland;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Rechtsbijstand voor asielzoekers**

Indiener: Daphne Ploegstra e.a.

Woordvoerder: Daphne Ploegstra

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- het Kabinet de rechtsbijstand voor asielzoekers gedeeltelijk wil afschaffen en de rechtspositie van de asielzoeker hierdoor ernstig wordt aangetast;
- de capaciteitsproblemen bij de IND ertoe hebben geleid dat asielzoekers meer dan 1,5 jaar moeten wachten voordat hun asielprocedure start en nog langer voordat ze met hun gezin kunnen worden herenigd;
- het kabinet als gevolg van de lange wachttijden inmiddels haar toevlucht heeft moeten zoeken tot de opvang in evenementenhallen;

overwegende dat:

- de wachttijden het gevolg zijn van de personeelstekorten en planningsfouten van de IND;
- er nog geen zicht is op wanneer de IND de achterstanden weggewerkt zal hebben;
- het gedeeltelijk afschaffen van rechtsbijstand veel extra werk voor de IND zal opleveren waardoor de wachttijden nog verder zullen toenemen;
- de principes van de rechtsstaat ernstig worden ondermijnd wanneer de IND taken van de advocatuur zal overnemen;
- de omstandigheden in de asielketen drastisch veranderd zijn sinds het afsluiten van het regeerakkoord en dat van een belangrijke D66 wens in het regeerakkoord, namelijk taalles vanaf dag 1, op dit moment ook weinig terechtkomt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- geen steun te verlenen aan de maatregel om de rechtsbijstand voor asielzoekers gedeeltelijk af te schaffen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken.

Titel motie: **Falen CBR bij het verlengen van rijbewijzen 75 plussers**

Indiener: AAV Thema-afdeling Senioren & Samenleving

Woordvoerder: Hein van der Reijden

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- het CBR niet in staat blijkt tijdig aanvragen voor het verlengen van rijbewijzen voor 75+'ers te verwerken;
- dat dit probleem ongeveer 85.000 ouderen raakt;
- dat de tijdelijke verlenging van 1 jaar geen oplossing is voor bewoners van de grensstreken;
- dat zij daardoor in het buitenland geen auto mogen besturen;

overwegende dat:

- dit ouderen in de grensstreken extra raakt omdat zij nu bijvoorbeeld geen mantelzorg kunnen verlenen aan over de grens wonende familie of daarvoor grote afstanden moeten omrijden;
- ouderen bij al geboekte vakanties niet in het buitenland kunnen autorijden en daardoor financiële schade kunnen oplopen;
- de overheid over voldoende bestuurlijke maatregelen beschikt om dit probleem onmiddellijk op te lossen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bevorderen dat de regels voor het verstrekken van rijbewijzen aan 75+'ers zodanig worden aangepast dat 75+'ers geen hinder ondervinden van het falen van het CBR;
- de daarvoor benodigde maatregelen zo snel mogelijk te implementeren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **'Due diligence' wetgeving**

Indiener: AAV Thema-afdeling Internationale Samenwerking

Woordvoerder: Roman Baatenburg de Jong

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Nederland nog steeds producten importeert die niet zijn geproduceerd met respect voor mens en milieu, zoals levensmiddelen, kleding, textiel, hout, en goud;
- de Nederlandse overheid momenteel inzet op een vrijwillige mix van maatregelen om bedrijven te bewegen internationaal maatschappelijk verantwoord te ondernemen (IMVO);
- deze maatregelen onvoldoende bedrijven bereiken, zoals ook is geconstateerd in de meest recente evaluatie van de IOB Mind the Governance Gap, Map the Chain (2019);

overwegende dat:

- implementatie van een doordachte mix van vrijwillige en dwingende beleidsmaatregelen in lijn met de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (2011) en de Guiding Principles on Business and Human Rights (2011) van de Verenigde Naties, ervoor kan zorgen dat alle Nederlandse bedrijven internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- nationale wetgeving een belangrijke voorwaarde is voor ambitieuze wetgeving op Europees niveau, en due diligence (gepaste zorgvuldigheid door bedrijven) wetgeving op nationaal niveau het momentum voor EU-wetgeving vergroot;
- de EU dient te streven naar de hoogste standaarden op het gebied van IMVO;
- D66 voorstander is van de Wet Zorgplicht Kinderarbeid en zich actief inzet voor de strijd tegen andere schrijnende schendingen waaronder onleefbaar loon, moderne slavernij;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te pleiten voor een doordachte mix van vrijwillige en dwingende beleidsmaatregelen in lijn met OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights om ervoor te zorgen dat IMVO de norm wordt voor Nederlandse bedrijven;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken.

Titel motie: **Dwangarbeid Oeigoeren in China en 5G in Nederland**

Indiener: AAV Thema-afdeling Internationale Samenwerking

Woordvoerder: Jelger Groeneveld

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- in het rapport "Uyghurs for sale" van het "Australian Strategic Policy Institute" geconcludeerd wordt dat tienduizenden Oeigoeren te werk worden gesteld onder condities van dwangarbeid;
- zij aan diverse andere mensenrechtenschendingen onderworpen zijn;
- deze arbeiders in de toeleveringsketen van tientallen bekende multinationals te werk worden gesteld;
- in dat rapport diverse toeleveranciers van Huawei en andere communicatie technologie bedrijven worden genoemd;

overwegende dat:

- Huawei belangstelling heeft getoond als mogelijke leverancier bij de aanleg van het Nederlandse 5G netwerk;
- dwangarbeid in strijd is met de VN SDG-8 "Eerlijk werk en economische groei";
- het volstrekt onacceptabel is als er sprake is van dwangarbeid en andere mensenrechtenschendingen door bedrijven die betrokken zijn bij de aanleg van het 5G netwerk;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- het kabinet te verzoeken om bedrijven die dwangarbeid en andere mensenrechtenschendingen in de toeleveringsketen niet willen uitsluiten, geen rol te gunnen bij de aanleg van het 5G netwerk;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken, wordt meegenomen in staand beleid van Tweede Kamerfractie.

Titel motie: **Marktwerking in de Zorg**

Indiener: AAV Apeldoorn

Woordvoerder: Maria Camacho

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- tal van publicaties door Follow the Money aantonen dat er misbruik wordt gemaakt van zorggelden door ondernemers die tevens fraude niet schuwen;
- er steeds meer gegevens naar boven komen over excessieve winstnemingen door eigenaren van zorgbedrijven;
- ook anderszins negatieve kanten van de marktwerking in de zorg op steeds meer plekken naar voren komen;

overwegende dat:

- de marktwerking in de zorg niet heeft bijgedragen aan de doelen van de zorg, integendeel de kosten van de zorg stijgen;
- er een eind moet komen aan vele, vaak malafide ondernemingen gericht op snelle winst in de zorgsector;
- gemeentes onderling dienen te communiceren over kwalijke praktijken, waardoor frauderende zorgbedrijven in ene regio, hun activiteiten kunnen niet kunnen voortzetten in een andere;
- in de zorgsector deze echte marktwerking niet kan bestaan;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- kennis te nemen van de vele voorbeelden die door Follow the Money aan het licht komen en die aantonen dat er sprake is van frequente fraude in de Zorg. De grenzen van de marktwerking in de zorg aan de hand van deze voorbeelden te verkennen en het Kabinet te verzoeken met voorstellen te komen om de marktwerking in te perken zodat zorggelden worden besteed waarvoor ze zijn bedoeld: Het leveren van zorg;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Moeders wil is wet, ook zonder geld met de pil naar bed**

Indiener: Hanna Gonsalves e.a.

Woordvoerder: Hanna Gonsalves

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- 97% van de gynaecologen en abortusartsen van mening zijn dat anticonceptie moet worden opgenomen in het basispakket om ongewenste zwangerschappen te voorkomen;
- de kosten van anticonceptie vooral bij vrouwen terechtkomen;

overwegende dat:

- iedere vrouw toegang moet hebben tot gepaste anticonceptie;
- de keuze voor gepaste anticonceptie niet bepaald mag worden door financiële overwegingen;
- de kosten voor bijvoorbeeld de anticonceptiepil niet per maand worden betaald maar per drie of zes maanden wat betekent dat er gemiddeld 40 tot 83,70 euro in één keer betaald moet worden;
- als de kosten voor anticonceptie niet door de staat worden gedragen de vrouw voor de kosten opdraait als zij niet afhankelijk wilt zijn van de man. Dit zorgt voor een ongelijkwaardig positie van man en vrouw wat ingaat tegen artikel 1 van de grondwet;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister van VWS op te roepen anticonceptiemiddelen (die momenteel tot 21 onder het eigen risico vallen) voor alle leeftijden moeten worden opgenomen in het basispakket en moeten worden vrijgesteld van het eigen risico;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Afschaffen leeftijdsdiscriminatie in Collectieve Arbeidsovereenkomsten**

Indiener: AAV Thema-afdeling Senioren & Samenleving

Woordvoerder: Hein van der Reijden

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- volgens de laatste CAO voor de rijksoverheid werknemers bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd ontslagen worden;
- een dergelijk ontslag in strijd is met het beleid van onze overheid over de duurzame inzetbaarheid van werknemers;
- het actuele D66 verkiezingsprogramma vermeldt dat "het doorwerken als werknemer of zelfstandige tot op hoge leeftijd moet, voor diegenen die dat willen, mogelijk worden gemaakt";

overwegende dat:

- het principieel onjuist is om op basis van alleen leeftijd mensen uit hun baan te zetten;
- de beoordeling van competentie en inzetbaarheid van individuele werknemers de basis dient te zijn voor ontslag of demotie;
- uit wetenschappelijk onderzoek en diverse beleidsnota's blijkt dat een groot aantal werknemers, met name hoger opgeleiden, bereid is door te werken;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bevorderen dat leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt wordt gestopt;
- te bevorderen dat in CAO's geen regelingen voor ontslag op basis van leeftijd mogen worden opgenomen;
- te bevorderen dat Artikel 7 van de 'Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd' wordt aangepast om te vermijden dat o.b.v. dit artikel een werknemer bij het bereiken van de AOW-leeftijd ontslagen kan worden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Beperken gehoorschade te hard geluid**

Indiener: AAV Midden Brabant

Woordvoerder: Stefan Bosch

Het Congres van D66 in vergadering bijeen op zaterdag 18 april 2020 in Nijkerk,

constaterende dat:

- harde muziek tijdens het uitgaan, het luisteren naar persoonlijke muziekdragers en hard geluid in een bioscoop, mogelijke bronnen van gehoorschade zijn;
- er in Nederland ongeveer 2 miljoen mensen zijn met tinnitus, waarvan 10% met ernstige klachten en enkele tienduizenden met psychosociale problemen (schatting KNO-vereniging);
- er in december 2018 een convenant is ondertekend door o.a. het Ministerie van VWS, de Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals, VeiligheidNL en De Nederlands vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, dat zich uitspreekt over geluidslimitering, het doen van geluidsmetingen, communicatie & bewustwording en kennis & onderzoek;
- de huidige afspraken een geluidslimiet leggen op 103 decibel, terwijl geluiden vanaf 80 dB al schadelijk kunnen zijn;
- uit een enquête van VeiligheidNL blijkt dat de helft van de bezoekers van concerten en festivals nooit oordoppen draagt;
- Artikel 10 uit de Arbeidsomstandighedenwet stelt dat een werkgever doeltreffende maatregelen moet nemen ter voorkoming van gevaar voor derden, in dit geval de bezoeker;

overwegende dat:

- gehoorschade door te hard geluid een maatschappelijk probleem is, met sociale problemen en veel kosten tot gevolg, en dat goede preventie dit kan voorkomen;
- een wet een burger zou moeten beschermen en dat nu onvoldoende het geval is;
- er een onafhankelijke controleur ontbreekt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te spannen een betere bewustwording te creëren rondom gehoorschade onder bezoekers van een kroeg, festival, concert, etc.;
- zich in te spannen voor de realisatie van een neutrale controleur die de handhaving van regels en afspraken op zich zal nemen;
- zich in te spannen om nationale regelgeving te laten onderzoeken door het Ministerie van VWS en te kijken waar beleid kan worden versterkt;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken.

Titel motie: **Energiedrankjes moeten tot je zestiende verboden zijn**

Indiener: Annelies Becker e.a.

Woordvoerder: Annelies Becker

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- energiedrankjes zorgt voor vernauwde bloedvaten. Het vernauwen van de bloedvaten wordt veroorzaakt door de slechte ingrediënten-mix van de energiedrankjes: cafeïne, suiker en taurine. Een enkel blikje bevat al snel 35-40 gram suiker en 80 milligram aan cafeïne;
- je makkelijk verslaafd kan raken aan energiedrankjes. Dit betekent dat je zonder de energiedrank niet goed meer kunt functioneren?;
- als je veel energiedrankjes drinkt, kun je last krijgen van allerlei klachten, zoals duizeligheid, slapeloosheid, hartkloppingen, paniekaanvallen, hyperactief gedrag, concentratieproblemen en slechte tanden. Of zelfs een cafeinevergiftiging. Bovendien krijg je na de energieboost vaak juist een energiedip;
- de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK) ook pleit voor een verbod op de verkoop van energiedrankjes aan jongeren onder de achttien jaar;

overwegende dat:

- al deze gevolgen voor jongeren onder de zestien nog gevaarlijker zijn;
- we liberalen zijn en het niet gaat om het beperken van vrijheid, maar vooral om het beperken en reguleren van schadelijke stoffen;
- op de blikjes staat ook een verplichte waarschuwing: 'Niet aanbevolen voor kinderen'. Maar een advies voor een verslavend middel is zeker niet genoeg;
- het huidige ontmoedigingsbeleid niet effectief genoeg is en we radicaler moeten optreden.

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om een initiatiefwet in te dienen zodat energiedrankjes verboden zijn tot en met de leeftijd van 16 jaar;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.

Titel motie: **Een efficiënt en humaan Europees asielbeleid**

Indiener: AAV België & Luxemburg

Woordvoerder: Harmke Kruihof

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- 40.000 mensen in erbarmelijke omstandigheden op de Griekse eilanden leven als rechtstreeks gevolg van de EU-Turkije deal;
- deze situatie al vier jaar aansleept;

overwegende dat:

- de EU een waardengemeenschap is;
- alle handelingen van de EU en haar lidstaten volledig in lijn moet zijn met de EU-wetten, mensenrechten en het internationaal recht, inclusief de rechten van het kind en het recht op asiel;
- de lidstaten moeite hebben te besluiten over een gemeenschappelijk Europees asielsysteem;
- de Commissie een nieuw pact voor Asiel en Migratie zal voorstellen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie, Eerste Kamerfractie en de Europese Parlementsfractie:

- zich in te zetten om het volledige pakket van EU asiel- en migratiebeleid, inclusief legale arbeidsmigratie, grensbewaking in lijn met mensenrechten en evenwichtige samenwerking met derde landen, vóór de zomer aan te nemen;
- zich in te spannen zodat opvang van asielzoekers aan de buitengrenzen volledig in lijn is met Europese en internationaalrechtelijke standaarden, dat procedures omkleed zijn met alle waarborgen en dat detentie van asielzoekers enkel mogelijk is in zeer beperkte gevallen;
- aandacht te geven aan minderjarige asielzoekers, specifiek niet-begeleide minderjarigen door direct na binnenkomst in de EU een voogd aan te wijzen en detentie van kinderen te verbieden;
- zich in te zetten voor hervestiging binnen EU-lidstaten van op de Griekse eilanden gestrande mensen, met voorrang voor niet-begeleide minderjarigen;
- aan te dringen op een onafhankelijk onderzoek naar excessief geweld van de politie en kust- en grenswacht, evenals een onderzoek naar het optreden van Frontex;
- zich in te zetten om akkoorden met derde landen uitsluitend als internationale overeenkomsten onder EU recht af te sluiten;
- aan te dringen op voldoende middelen in de EU begroting en voldoende capaciteit in alle lidstaten voor het verwerken van asielaanvragen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Noodrem sociale advocatuur**

Indiener: AAV Amsterdam

Woordvoerder: Julian Gijsen

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- uit onafhankelijk onderzoek, ingesteld door minister Dekker voor rechtsbescherming zelf, blijkt dat de sociale advocatuur jaarlijks 127 miljoen te kort komt op de begroting om adequaat te kunnen functioneren;
- inmiddels 7 op de 10 sociaal advocaten door de lage vergoedingen overweegt te stoppen;
- de Nederlandse Orde van Advocaten heeft vastgesteld dat de toestroom van jonge advocaten in de sociale advocatuur aan het opdrogen is;
- de Nederlandse Orde van Advocaten op 4 september 2019 aan minister Dekker voor Rechtsbescherming heeft geschreven dat in de komende 3 jaren 25 tot 30 miljoen euro vrijgemaakt moet worden om de acute problemen op te lossen;
- de begrotingstekorten volgens de Nederlandse Orde van Advocaten er voor zorgen dat mensen met een laag inkomen straks niet adequaat meer voor hun rechten kunnen opkomen;
- de Tweede Kamer op 19 september 2019 met ruime meerderheid een motie heeft aangenomen om tijdelijke maatregelen te treffen teneinde de teloorgang van de sociale advocatuur tegen te gaan;

overwegende dat:

- de sociale advocatuur een van de bouwstenen van de rechtsstaat vormt;
- de gang naar de rechter voor iedereen toegankelijk moet zijn en dat daarmee iedereen, ongeacht inkomen, de beschikking moet kunnen hebben over een advocaat;
- een van de pijlers van D66 het koesteren van grondrechten is, en een grondrecht wordt aangetast als mensen niet meer in staat gesteld worden om effectief voor hun rechten op te komen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om minister Dekker voor rechtsbescherming ertoe te bewegen de gevraagde 30 miljoen euro in ieder geval te investeren;
- zich maximaal in te spannen teneinde de genoemde 127 miljoen euro op termijn op te laten nemen in de staatsbegroting;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie is ingetrokken.

Titel motie: **Stimuleren arbeidsparticipatie door kinderopvang beter te organiseren**

Indiener: AAV Amsterdam

Woordvoerder: Attie Wang

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- Er in Nederland sprake is van een sterk vergrijzende samenleving
- Dit druk uitoefent op de bekostiging van de verzorgingsstaat
- Om dit te verlichten het stimuleren van arbeidsparticipatie wenselijk is
- Arbeidsparticipatie mede afneemt op het moment dat mensen hun gezin uitbreiden
- De wijze waarop kinderopvang is geregeld hier aan bijdraagt, doordat dit hoge kosten met zich meebrengt voor ouders;
- zelf voor kinderen zorgen en niet werken in sommige gevallen netto een soortgelijk effect heeft ten opzicht van werken;
- oplossingen vanuit de markt worden ontmoedigd. Ondernemingen die arbeidsparticipatie willen stimuleren door kinderopvang gratis of voordeliger aan te bieden en te organiseren, worden belemmerd door (fiscale) regelingen, zoals de werkkostenregeling;
- het kabinet overweegt om een investeringsfonds te initiëren om de economie te versterken

overwegende dat:

- in een vergrijzende samenleving het belangrijk is dat de overheid maximale arbeidsparticipatie stimuleert;
- het beter organiseren van kinderopvang een positief effect heeft op zowel het verbeteren van gelijke kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt als de arbeidsparticipatie van de brede beroepsbevolking.
- de overheid daarbij werkende ouders beter in staat moet stellen om te blijven werken indien zij dat graag zouden willen zonder daarvoor financieel ontmoedigd te worden. Door bijvoorbeeld bedrijven meer (fiscale) ruimte te geven om dit te organiseren voor hun medewerkers of door hier vanuit een investeringsfonds meer in te investeren.

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om voorstellen in de Tweede Kamer in te dienen om de arbeidsparticipatie te bevorderen, bijvoorbeeld onnodige (fiscale) belemmeringen te slechten, zoals in de werkkostenregeling voor bedrijven, of op te nemen in het investeringsfonds van het kabinet;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het najaarscongres 2020.

Titel motie: **Voorkomen radicalisering jongeren Iraaks Koerdistan**

Indiener: AAV Amsterdam

Woordvoerder: Pieter de Zwart & Lidwien van Langen

Het D66 congres op zaterdag 18 april 2020 bijeen te Nijkerk,

constaterende dat:

- NGO's, zoals Spark in Irak, inzetten op het voorkomen van vroege radicalisering bij jongeren door leraren in het Midden-Oosten te helpen bij het signaleren van vroege radicalisering bij jongeren en ze hierin te coachen;

overwegende dat:

- net als in Nederland media en sociale media een belangrijke rol spelen bij de meningsvorming van jongeren. Jongeren worden gestimuleerd om een weerwoord te geven, o.a. op sociale media. Het ondersteunen van leraren is een manier om toekomstig terrorisme te voorkomen;
- voorkoming van radicalisering in Irak en andere landen van het Midden Oosten een investering is in een structurele oplossing om terrorisme, internationaal en in Nederland, te voorkomen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om aan de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelings Samenwerking te vragen om structureel te investeren in NGO's, zoals bijvoorbeeld Spark in Irak , teneinde vroege radicalisering bij jongeren in het Midden-Oosten tegen te gaan;

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Motie wordt doorgeschoven naar het voorjaarscongres 2021.